

У ПАРЛАМЕНЦЕ
ЦІ ЗАХАВАЕЦЦА СМЯРОТНАЕ
ПАКАРАННЕ? 2 стар.

ПРА ШКОЛУ, ДЗЕ ЁСЯ
ТАЛЕНАВІТЫЯ 2 стар.

ДЫПКУР'ЕР
ВІЗІТ ПАСЛОЎ БРАІН ПОЎДНЯ АФРЫКІ
3 стар.

КРОПКА НА КАРЦЕ
ДРАГІЧЫН 4 стар.

НАВІНЫ З АРХІВА
БЕЛАРУС – МАСКОЎСКИ ПАТРЫЯРХ XVII СТАГОДДЗЯ
5 стар.

ГАСЦЁЎНЯ
ІЎ ПРУДОМ АДКРЫЎ “ЗЯМЛЮ ЛЮДЗЕЙ”
4 стар.

“БЕЛАРУСКИ СПІНІНГ-2002”
8 стар.

ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА

8 стар.

СЛУХАЙ СВАЁ

“ЖУРАВЫ”

ВЯРТАЮЦЦА З ГАЛАНДЫІ ДАМОЎ

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

5 чэрвеня 2002 года, № 23 (2789)

Цана 140 рублёў

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

“БУСЛА” ЧАКАЕ ТОЛЬКІ КОЖНЫ ТРЭЦІ БЕЛАРУС

31 працэнт апытаных сацыёла-
гамі жыхароў Беларусі плану-
юць павялічыць свае сем'і за
кошт нараджэння дзяцей.

16 працэнтаў грамадзян яшчэ не
вызначыліся ў гэтым пытанні, а 53
працэнты — большасць апытаных —
не плануюць нараджэння немаўлят.
Больш за трэць з апошніх матыву-
юць сваё катэгарычнае “не” матэ-
рыяльнымі цяжкасцямі, 29 працэн-
таў лічаць, што ў сям'і ўжо дастат-
кова дзяцей, а 41 працэнт спасы-
лаецца на “не той узрост”.

Гэта апытанне праводзілася ак-
цыянерным таварыствам “Сацы-
яльныя і экалагічныя даследаванні”
па заказе грамадскага аб'яднання
“Жаночы незалежны дэмакратыч-
ны рух”. На пытанні сацыёлагаў
адказвалі 1 000 рэспандэнтаў ва
ўзросце ад 15 да 49 гадоў і 105 ча-
лавек 50–65 гадоў.

“БЯРЭЗІНА-2002”

У комплексных аператыўна-
тактычных вучэннях з Пайноч-
на-заходнім аператыўным ка-
мандаваннем “Бярэзіна-2002”
прыняло ўдзел каля 8 тысяч ча-
лавек і больш за 200 адзінак ас-
ноўных баявых узораў узбраен-
ня і тэхнікі.

Вучэнні пачаліся 27 мая і пра-
ходзілі ў тры этапы. Галоўная
мэта “Бярэзіны-2002” — практыч-
ная адпрацоўка прывядзення ва-
еннага кіравання ў баявую гатоў-
насць.

Комплексныя аператыўна-
тактычныя вучэнні поўнаасцю ад-
павядаюць канцэпцыі нацыя-
нальнай бяспекі, Ваеннай дакт-
рыне дзяржавы і носяць выключ-
на абарончы характар. У вучэн-
нях таксама прынялі ўдзел пад-
раздзяленні МУС і КДБ, Дзяржка-
мітэта пагранвойск і Міністэрства
па надзвычайных сітуацыях. На
“Бярэзіну-2002” былі запрошаны
ваенныя назіральнікі многіх краін.

МАЙСТРЫ ЗВANOЎ

Трэці Міжнародны фестываль
звонавага мастацтва “Свята
звана” пройдзе ў старажытным
Полацку. Пра гэта паведаміў ды-
рэктар Мінскай школы звонароў
Аляксандр Маліноўскі.

Арганізавалі гэта свята, па словах
Аляксандра Мікалаевіча, іх школа су-
месна з Полацкай епархіяй, аддзелам
культуры Полацкага гарвыканкама і
Асацыяцыяй звонавага мастацтва
Расіі. Больш за 30 звонароў з Бела-
русі, Расіі і Латвіі прымуць удзел у
фестывалі. Пачнецца свята з канфе-
рэнцыі “Званы праваслаўя”, на якую
з'едуцца людзі, якія пачыналі адрад-
жэнне звонавага майстэрства ў Расіі,
адзін з іх — прафесар Саратаўскай
кансерваторыі Аляксандр Ярэшка.

АДКРЫВАЕЦЦА НОВЫ МАРШРУТ МІНСК—ТАЛІН

Новы поезд фарміравання Бела-
рускай чыгункі (БЧ) будзе курсі-
раваць паміж Мінскам і Талінам.

Як паведаміў начальнік прэс-цэн-
тра Беларускай чыгункі Ігар Пят-
роўскі, пачынаючы з 3 чэрвеня, сас-
таў два разы на тыдзень (па паня-
дзелках і пятніцах) у 11 гадзін 33
мінуты будзе адпраўляцца з Мінска
ў сталіцу Эстоніі. Кошт білета ў плац-
картным вагоне складзе 41 300 руб-
лёў, а ў купэйным — 63 750 рублёў.

ЛЕПШАЯ МІНЕРАЛЬНАЯ ВАДА — У “ПАРЭЧЧЫ”

Мінеральная вада санаторыя
“Парэчча” Гродзенскага раёна
прызнана лепшай у Беларусі.

Падобнае прызнанне вада атры-
мала на 4-м міжнародным конкурсе
ў Мінску, дзе дэгустацыя была пра-
ведзена міжнародным журы ў
складзе спецыялістаў з Германіі,
Францыі, Расіі, Малдовы і іншых
дзяржаў. Медаль ў удастоены тры
віды вырабленай у Парэччы вады:
“Парэчча”, “Янтар” і “Элітная”. Прыз-
якасці дырэкцыі санаторыя “Парэч-
ча” будзе ўручаны ў Парыжы. Аб'ём
вырабляемай у “Парэччы” вады
складае 250 тысяч паўтаралітровых
бутэлек у месяц, якія рэалізуюцца ў
розных абласцях краіны і ў сталіцы.

БЕЛАРУСЬ У ІНТЭРНЭЦЕ

60 — на такой колькасці моў све-
ту можна знайсці інфармацыю
пра нашу краіну ў Інтэрнэце.

Электронныя кнігі, артыкулы, ча-
сопісы пра Беларусь чытаюць нават
на інданезійскай, тайскай, в'етнамс-
кай, ісландскай, лацінскай, эсперан-
та і нават баскскай, не гаворачы ўжо
пра асноўныя еўрапейскія мовы. А на
сайт Акадэміі навук па інфармацыю
пра нашу краіну звяртаюцца і жыха-
ры самых экзатычных краін — Кот-
д'Івуара, Намібіі, Йемена, Замбіі, Ган-
дураса, Нікарагуа, Дамініканскай Рэс-
публікі і нават Бермудскіх астравоў.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

галерэя майстроў

ІПЬНЯНАЯ СЯМЕЙКА

Мастак Магілёўскай фабрыкі
мастацкіх вырабаў Вольга Сы-
цікава (на здымку) стварае
лялькі. Арыгінальныя лялькі з

ільну — своеасаблівыя сувенір,
які абавязкова вязуць у пада-
рунак сябрам за мяжу.

Кожная новая лялька для

Вольгі Міхайлаўны — гэта плён
яе фантазіі, веданне народных
традыцый, гісторыі беларуска-
га касцюма.

пункт гледжання

НЕ ПРАСІЦЬ, А ЗАРАБЛЯЦЬ...

Шмат беларусаў жыве ў СНД — каля 2 мільё-
наў. Яны добра бачаць, як цяпер самастой-
ныя дзяржавы СНД на падставе сваіх зако-
наў ажыццяўляюць вялікія мерапрыемствы
моўнага характару.

Для мяне асабіста няма праблемы, калі трэба
напісаць афіцыйнае пісьмо па-ўкраінску ці вы-
ступіць на ўкраінскай мове па тэлебачанні і ра-
дыё. Я гэта магу рабіць, бо ў свой час з цікавас-
цю вывучаў украінскую літаратуру і мову. Але
сваё, роднае, айчыннае, асабліва, калі жывеш у
за межы, хацелася б адрадыць і зберагчы. Лепш
за ўсё было б выдаваць на Украіне газету на бе-
ларускай мове. Добра было б, зразумела, мець
пэўны эфірны час на радыё і тэлебачанні. Маг-
чыма, беларускія ўлады разам з Украінскім са-
юзам беларусаў дапамогуць вырашыць гэтыя
праблемы? Украінцы ж выдаюць газету
“Украинець в Білорусі”.

Цікава было б даведацца аб меркаванні
кіраўніцтва Міністэрства замежных спраў і Камі-
тэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей на гэты
конт.

Раней мы мелі магчымасць заўсёды прыехаць
у родны кут без перашкод. А цяпер — “за-
межнікі”.

Заканчэнне на 3-й стар.

«МІНСКТУРЫСТ»

ПРАПАНУЕ АДПАЧЫЦЬ У БЕЛАРУСІ.

Да паслуг дарослых і дзяцей камфартабельныя гасці-
ніцы, санаторыі, дамы адпачынку, турбазы, экскурсіі.

Тэлефоны ў Мінску: 209-43-16, 223-82-66.

спорт

ДЗЮДО. На чэмпіянаце Еўропы ў славенскім Ма-
рыборы беларускія барцы выклікалі сапраўдны фу-
рор. Яны заваявалі шэсць медалёў: залаты, тры сяр-
рэбраныя і два бронзавыя. Анатолий Ларукоў падняў-
ся на вышэйшую ступень п'едэстала ў катэгорыі да
73 кілаграмаў. Другія месцы — у мужской зборнай у
камандных спаборніцтвах, а таксама Сяргея Кухарэні
(да 90 кілаграмаў) і Таццяны Масквіной (да 48 кіла-
грамаў). І, нарэшце, бронзу выйгралі Ігар Макараў (да
100 кілаграмаў) і Руслан Шарапаў (абсалютная катэ-
горыя). Год таму ў Парыжы беларусам прызавыя мес-
цы на чэмпіянаце Еўропы не дасталіся.

ГАНДБОЛ. У Астрахані завяршыўся першы этап
прафесійнай гандбольнай лігі (мужчыны), у якім пры-
нялі ўдзел па два клубы ад Беларусі, Босніі і Украіны.
Нашу краіну прадстаўлялі мінскія “СКА” і “Аркат-
рон”. У выніковай табліцы наш бязьменны чэмпіён
“СКА” размясціўся на трэцім радку, а “Аркатрон” зам-
кнуў табліцу, але менавіта апошняму належыць ад-
крыццё маладых ігракоў, якія часам апыраджаюць
больш вядомых сапернікаў.

Другі этап стартуе ў ліпені, а пакуль на адпа-
чынак...

Міхаіл МАЗАКОЎ.

ФУТБОЛ. На віцебскім стадыёне “Дынама” ад-
быўся фінальны матч Кубка краіны па футболе,
у якім сустрэліся каманды Барысаўскага БАТЭ і
“Томель”. З лікам 2:0 выйграла каманда горада
над Сожам, яна будзе прадстаўляць нашу краіну
на Кубку УЕФА.

НА ЗДЫМКУ: каманда-пераможца.

у парламенце

Дыскусія на гэтую тэму вядуцца ў свеце даўно. І толькі ў другой палове XX стагоддзя міжнародная супольнасць прыняла шэраг дакументаў, згодна з якімі смяротныя прысуды могуць выносіцца за самыя цяжкія злачынствы. Шматлікія Канвенцыі аб абароне асноўных правоў і свабод чалавека, дзяржавы — удзельнікі Савета Еўропы нарматыўна замацавалі на міжнародным узроўні адмену смяротнага пакарання ў мірны час. А ў 1994 годзе ПАСЕ яшчэ раз падкрэсліла, што смяротнае пакаранне не павінна прысутнічаць у агульнакрымінальных сістэмах цывілізаваных краін. І ў адпаведнасці з рэзалюцыяй, абавязковай умовай уступлення новых членаў у Савет Еўропы з'яўляецца адмова дзяржавы ад гэтага пакарання. Зараз ад яго поўнаасцю адмовіліся 75 краін і яшчэ 30 — дэ-факта. Беларусь адносіцца да ліку 90 дзяржаў, дзе выключная мера яшчэ захоўваецца. Гэтыя лічбы гавораць аб тым, што, нягледзячы на паслядоўны рух чалавечтва наперад да міру без смяротнага пакарання, адносіны дзяржаў да гэтай праблемы зусім не адназначныя.

У Беларусі пытанне аб адмове ад смяротнага пакарання таксама выклікае сур'ёзныя дыскусіі. Як вядома, на рэферэндуме 1996 года за яго адмену выказаліся толькі каля 18 працэнтаў грамадзян, а 80,4 працэнта — супраць. Па словах намесніка старшыні Палаты прадстаўнікоў Уладзіміра Канаплёва, "гэты факт зусім не з'яўляецца прызнаннем недэмакратызму беларусаў. Вынікі рэферэндуму толькі адлюстравалі рэакцыю людзей на "вялікую крымінальную рэвалюцыю",

ПАКАРАЦЬ СМЕРЦЮ ЦІ ПАМІЛАВАЦЬ?

У Авальнай зале Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу адбыліся парламенцкія слуханні "Палітыка-правыя аспекты адмены смяротнага пакарання ў Рэспубліцы Беларусь".

якая ахапіла ў той час усю постсавецкую прастору. Гучныя заказныя забойствы, жорсткія злачынствы працягваюць абумоўліваць адмоўныя адносіны простых людзей да адмены смяротнага пакарання". У той жа час Уладзімір Мікалаевіч зазначыў, што вынікі галасавання носяць толькі рэкамендацыйны характар і "не могуць выступаць прававым абмежавальнікам смяротнага пакарання або ўвядзення на яго мараторыя ў Рэспубліцы Беларусь".

Ці змянілі жыхары Беларусі сваю пазіцыю за апошнія 6 гадоў? Аказваецца, не. Восць якіх даных прывёў на парламенцкіх слуханнях дырэктар Інстытута сацыяльна-палітычных даследаванняў пры Прэзідэнце Яўген Матусевіч. Як паказвае праведзенае ў маі сацыялагічнае апытанне, за захаванне смяротнага пакарання выказалася 85,5 працэнта рэспандэнтаў. Аднак, як адзначалі ўдзельнікі дыскусіі, палова гэтага лічбы не трэба. Рашэнне аб адмене смяротнага пакарання часта прымаецца насуперак волі большасці (у Літве, напрыклад), калі на першы план ставіліся гуманістычныя прынцыпы і палітычная мэтазгоднасць.

На думку Яўгена Матусевіча, "неабходна самая магутная прапагандысцкая кампанія на карысць адмены смяротнага пакарання. Інакш грамадскую думку цяжка будзе пераламаць". Ён таксама выказаўся за пазтапнае рашэнне гэтай праблемы, пачаўшы з увядзення мараторыя на смяротнае пакаранне за асобныя віды злачынстваў. І толькі пасля гэтага можна перайсці да поўнай

ліквідацыі інстытута смяротнага пакарання ў Белаусі.

Міністр юстыцыі Віктар Галаванай лічыць, што смяротнае пакаранне не сумяшчальнае з выкананнем міжнародных стандартаў па абароне правоў чалавека. У той жа час ён гаворыць, што гэта пытанне немагчыма разглядаць у адрыве ад рэалій, калі ў свеце так шмат жудасных злачынстваў, забойстваў, насілля. "Пытанне аб адмене смяротнага пакарання наўрад ці можна сёння вырашыць", — сказаў ён.

Як зазначыў старшыня Вярхоўнага Суда Валянцін Сукала, з прыняццем новага крымінальнага заканадаўства ў краіне ў 7 разоў паменшылася колькасць "расстрэльных" прыговораў. Апошнія гады суддзі ўсё часцей ужываюць у выглядзе альтэрнатывы пажыццёвае зняволенне, а выключная мера выносіцца толькі ў вельмі рэдкіх выпадках, за асабліва цяжкае злачынства. Так, калі ў 1997—1998 гадах такіх прыговораў было 46 і 47, то ў 1999 годзе — 13, 2000 — 4, 2001 — 7. Каб пазбегнуць судовых памылак, як гэта адбылося ў саветскі час з "Віцебскай справай", існуе некалькі ўзроўняў праверак, у тым ліку касацыйны і пракурорскі нагляд, камісія па памілаванні. Спадар Сукала таксама лічыць, што вынісенне мноства смяротных прыговораў ніяк не адбілася на зніжэнні цяжкіх злачынстваў.

Гэту думку не падзяляе намеснік Генеральнага пракурора Міхаіл Снярот. Наадварот, ён лічыць, што суровае пакаранне прымусівае многіх задумацца, і таму яны не пе-

растуваюць крытычную мяжу. На яго думку, адмова ад смяротнага пакарання ўяўляе зараз небяспеку для астатніх членаў грамадства, права на жыццё якім гарантуе Канстытуцыя. "Ёсць людзі, якія сваімі выключна жорсткімі паводзінамі самі выкраслілі сябе з жыцця", — разважае ён. — Таму ці не лепш будзе падумаць у першую чаргу аб правах ахвяр, а не злачынцаў?" Дарэчы, па даных пракуратуры, у мінулым годзе ў рэспубліцы было здзейснена 1,5 тысячы наўмысных забойстваў, а за 4 месяцы гэтага года — 378. Намеснік Генпракурора выказаў таксама меркаванне, што працяглая тэрміны зняволення яшчэ больш бязлітасны і бесчалавечны ў параўнанні з пакараннем смерцю. Ды і ўтрыманне заўзятых садыста за кошт падаткаплацельшчыкаў амаральнае. Дарэчы, утрыманне аднаго такога зняволенага абыходзіцца дзяржаве штомесячна ў 700 тысяч рублёў, у той час, калі даходы законапалухмяных грамадзян складаюць у 3—4 разы менш. І тут таксама ёсць над чым задумацца.

А вось па меркаванні старшыні парламенцкай Камісіі па правах чалавека, нацыянальных адносінах і СМІ Валерыя Ліпкіна, "наяўнасць смяротнага пакарання ёсць не што іншае, як прызнанне грамадствам свайго бяссілля. Спадзяюся, што адмова ад гэтай выключнай меры — справа недалёкай будучыні".

Як падкрэсліў на парламенцкіх слуханнях міністр замежных спраў Міхаіл Хвасцюк, адмова ад смяротнага пакарання павінна быць глы-

бока прадуманым крокам грамадства. Еўропа ішла да гэтай падзеі некалькі пасляваенных дзесяцігоддзяў.

Многія прамоўцы лічаць, што ў свой час прыйдзе да гэтага і наша краіна. "Адмена ў Беларусі смяротнага пакарання прадвырашана. Прадвырашана нашым імкненнем уступіць у Савет Еўропы. Як хутка гэта адбудзецца — залежыць ад рашэння шэрага праблем: палітычных, духоўна-маральных, эканамічных, сацыяльных. Наша мэта — уступленне ў еўрапейскую супольнасць, і мы павінны кіравацца еўрапейскімі правіламі", — такую думку выказаў старшыня Канстытуцыйнага Суда Рыгор Васілевіч.

Такі пункт гледжання падзяляюць і многія іншыя ўдзельнікі дыскусіі. Па сутнасці, ніхто не аспрэчваў той факт, што Беларусь павінна рухацца ў напрамку намечаных сусветных дэмакратычных тэндэнцый. З другога боку, ніхто не заклікаў адмяніць пакаранне смерцю сёння ці заўтра. У выступленнях падкрэслівалася, што змяненне крымінальнай сітуацыі, павышэнне ступені абароненасці асобы, павышэнне эфектыўнасці дзейнасці праваахоўных органаў могуць пазытыўна адбіцца на грамадскай думцы і даць палітычную падставу для прыняцця адпаведнага рашэння аб увядзенні мараторыя на смяротнае пакаранне як першым кроку на шляху да яго поўнай адмены. Удзельнікі парламенцкіх слуханняў — дэпутаты, члены ўрада, юрысты, навукоўцы — лічаць, што такі крок будзе адказваць літару і духу арт. 24 Канстытуцыі, які разглядае смяротнае пакаранне ў якасці выключнай меры за асабліва цяжкія злачынствы і прадугледжвае магчымасць яго адмены.

Ларыса ЛАЗАР.

падзея

У ДЗЯРЖЫНСКАЙ ШКОЛЕ
ЎСЕ ДЗЕЦІ ТАЛЕНАВІТЫЯ

Зайсёды прыемна, калі людзі ці калектывы, пра якія раней даводзілася пісаць, дабіваюцца прызнання. Менавіта так атрымалася і з агульнаадукацыйнай школай № 1 невялікага раённага гарадка Дзяржынска пад Мінскам, якую ўзначальвае энергічная, поўная ідэй Лілія Сакалоўская. Нядаўна ў гэтай школе адбылося выязное пасяджэнне Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па сацыяльнай падтрымцы адораных вучняў і студэнтаў. У склад савета ўваходзяць Міхаіл Авласевіч, намеснік старшыні Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу, Аляксандр Жук, першы намеснік міністра адукацыі, акадэмік, рэктары ВНУ, дырэктары школ, лепшыя настаўнікі Беларусі.

Гэта звычайная агульнаадукацыйная школа стала аб'ектам увагі Савета фонду не выпадкова. Сярод многіх іншых яна вызначаецца мэтанакіраванай работай па выяўленні і развіцці здольнасцей кожнага вучня. Уявіце сабе: у гуртках тут займаецца 1 104 вучні з 1 204, якія тут вучацца (у школе 58 гурткоў, 8 клубы па інтарэсах, 4 студыі). Аб тым, што гуртковая работа праводзіцца на высокім узроўні, сведчаць розныя факты: вялікі працэнт паступлення ў ВНУ і тэхнікумы (напрыклад, у мінулым годзе 76 працэнтаў выпускнікоў сталі студэнтамі), дыпломы на алімпіядах рознага ўзроўню — раённыя, абласныя, рэспубліканскія, поспехі школьных спартсменаў і творчасць самадзейных артыстаў, з якімі мы мелі магчымасць пазнаёміцца ў невялікім канцэрце, паказаным гасцям школы. Праца гурткоўцаў бачная ва ўсім: чысты і ўтульны школьны двор з альпійскімі горкамі і клумбамі, прыбраныя берагі маленькай рачулікі Няцежкі — пастараліся экалагі; касцюмы на самадзейных артыстах — работа

майстроў з гурткоў кройкі і шыцця і так далей. Тут мы пачулі пра адроджаныя знакаміды Койданаўскай кірмашы (калісьці Дзяржынск называўся Койданава), на якіх дзеці восенню і вясной прадаюць свае вырабы. А дапамагаюць ім арганізаваць справу іх жа сябры — юныя менеджэры.

Госці хадзілі па школе, знаёміліся з вучнямі, настаўнікамі, прысутнічалі на ўроках і секцыях. Засталося шмат ўражанняў. Аляксандр Жук, першы намеснік міністра адукацыі, адзначыў: "Тое, што мы ўбачылі, — унікальная з'ява. У няпростых умовах (будынку школы — 30 гадоў, невялікія фінансавыя магчымасці) тут стварылі асобую атмасферу, у якой найлепшым чынам развіваюцца здольнасці вучня. Настаўнікі школы ўтэўняць: кожнае дзіця мае здольнасці. І становіцца зразумелым, што не ўсё вызначаецца матэрыяльнымі магчымасцямі, вельмі важна, як працуюць педагогі."

І сапраўды, у школе шмат многіх вопытных настаўнікаў. Сярод іх і выкладчык рускай мовы і літаратуры

Л.Дудзянкова: у яе вучняў пры паступленні ў ВНУ ніколі не бывае праблем з экзаменамі, ім не патрэбны рэпетытары. А настаўніца беларускай мовы і літаратуры Н.Саковіч нядаўна атрымала прэмію ад Дзяржынскага выканкама. Яе вучні — сярод пераможцаў рэспубліканскай алімпіяды.

Каб у гэтай школе не з'явілася думка, што дзеці ў школе перагружаны, знаёмства са школай дырэктар пачала з наведвання ўрокаў фізкультуры, школьнага басейна, цудоўнай сталовай, дзе абедуюць усе вучні за невялікую плату. "Дзецям патрэбна добрае здароўе", — гаворыць Лілія Сакалоўская. Тут арганізавана ўнікальная сістэма адзінага педыятра. Урач сочыць за здароўем школьнікаў з першага да апошняга класа. Добра абсталяваны медыцынскія кабінеты педыятра і стоматолога.

Намаганні дырэктара і калектыву настаўнікаў і медыкаў аб здароўі вучняў неадарэмныя. На фоне не вельмі добрага экалагічнага становішча ў Беларусі, калі ўрачы гавораць аб пагаршэнні здароўя дзяцей, у вучняў гэтай школы стабільныя станоўчыя паказчыкі.

На выязным пасяджэнні члены Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па сацыяльнай падтрымцы адораных вучняў і студэнтаў вырашылі падтрымаць Дзяржынскую школу № 1 і выдзеліць ёй грант.

Пасля пасяджэння я ўзяла невялікае інтэрв'ю ў старшыню савета Міхаіла АВЛАСЕВІЧА.

— Міхаіл Аляксандравіч, нашым

чытчам цікава будзе даведацца, з якой мэтай і калі быў створаны фонд?

— Фонд створаны ў 1996 годзе. Ён рэалізуе некалькі праграм: прызначае прэзідэнцкія стыпендыі студэнтам дзяржаўных ВНУ (такіх стыпендыяў заснавана 90, кожная 55 тысяч рублёў, да таго ж студэнт атрымлівае яшчэ павышаную стыпендыю); аказвае падтрымку пераможцам міжнародных алімпіяд (дарэчы, у гэтым годзе ў нас 21 пераможца); самая вялікая праграма — падтрымка пераможцаў рэспубліканскіх конкурсаў і алімпіяд; узагабароджанне вучоных і выкладчыкаў, якія працуюць з адоранымі дзецьмі; дапамога дзецям-сіротам, дзецям са шматдзетных сем'яў, якія дабіваюцца высокіх паказчыкаў у вучобе, навукова-даследчай працы і грамадскім жыцці.

— Якое ўражанне пакінула ў вас 1-я Дзяржынская школа?

— Мы ўбачылі цудоўна абсталяваныя класы і захопленыя дзеці. Але самае галоўнае, што мы ўбачылі ў кожным класе на ўроках, у гуртках захопленых, творчых, таленавітых настаўнікаў. Важна заахоўваць і падтрымаць людзей, якія выходзяць здольных і адораных дзяцей. Усё, што тут напрацавана, дастойна пераймання іншымі школамі.

І закончыць свой расказ хочацца словамі выпускніцы Наталлі Кот, якой Міхаіл Авласевіч уручыў спецыяльную прэмію фонду за неаднаразовае перамогі на розных алімпіядах: «У гэтым годзе я заканчваю школу і захваю на ўсё жыццё толькі добрыя ўспаміны аб ёй. Думаю, што ў нас самыя лепшыя настаўнікі. Мару стаць урачом, і таму з 7-га класа я — член навуковага аб'яднання "Віта", займаюся ў гуртках па хіміі, біялогіі, у "Школе абітурьента", і спадзяюся, усё гэта дапаможа ў здзяйсненні маёй мары».

На пасяджэнні савета прысутнічала

Таццяна КУВАРЫНА.

розныя — роўныя

ПАВЕРЫЦЬ У СЯБЕ

Шосты год рэалізуецца праграма па актыўнай рэабілітацыі інвалідаў Брэстчыны.

Людзі ад 18 да 35 гадоў займаюцца спортам, турызмам, арганізацыяй экалагічных лагераў, ім аказваюць юрыдычную дапамогу, праводзяцца псіхалагічныя заняткі.

У гэтым годзе пры падтрымцы абласнога ўпраўлення службы занятасці і абласнога камітэта па справах моладзі быў арганізаваны працоўны лагер, дзе інваліды вучыліся грамадска значным прафесіям. Шаснаццаць чалавек з 10 раёнаў Брэстчыны вучыліся выпальванню па дрэву, аплікацыі саломкай, малюнку. Усяго імі зроблена 220 работ.

НА ЗДЫМКУ: Юра СЕМЯНОВІЧ з Баранавіч стаў інвалідам у выніку аварыі. На гэтых зборах яму дапамаглі паверыць у сябе, ён пачаў займацца рамонтным радыёапаратурай, гадзіннікаў, выпальваннем па дрэву, малюнкам. Сваім майстэрствам выпальвання па дрэву ён зацікавіў інваліда з дзяцінства Ганну ПІСАК з Косаўскага дома-інтэрната.

стасункі

ДЫЯЛОГ ПРАЦЯГВАЕЦЦА

Нядаўна Беларусь наведалі з трохдзённым візітам прадстаўнікі рабочай групы АБСЕ на чале са старшынёй спецыяльнай рабочай групы па Беларусі Утай Цапф.

Прайшлі перагаворы з прадстаўнікамі Савета Рэспублікі і Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу, міністрам замежных спраў Міхаілам Хвастовым і міністрам інфармацыі Міхаілам Падгайным. Акрамя гэтага, у ходзе візіту адбыліся сустрэчы з прадстаўнікамі шэрага грамадскіх аб'яднанняў і няўрадавых арганізацый.

Як адзначылі на выніковай прэс-канферэнцыі ўдзельнікі рабочай групы АБСЕ, мэтай візіту — працяг двухбаковага дыялога і ацэнка развіцця ўзаемаадносін паміж Арганізацыяй па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе і Беларуссю. Засведчана, што мерка-

ванні еўрапарламентарыяў не засталіся па-за ўвагай іх беларускіх калег. У парламенцкіх камісіях зараз ідзе дапрацоўка новых законапраектаў аб Нацыянальным сходзе, сродках масавай інфармацыі, упаўнаважаным па правах чалавека, якія засноўваюцца на міжнародных стандартах. У Авальнай зале адбыліся парламенцкія слуханні "Палітыка-прававыя праблемы адмены смяротнага пакарання ў Рэспубліцы Беларусь", на чым таксама настойвае Еўропа.

Як адзначыла кіраўнік дэлегацыі АБСЕ Ута Цапф, "у дэлегацыі складваецца ўражанне, што парламентарыі гатовы ўнесці свой

уклад у развіццё працэсаў дэмакратызацыі".

Між тым праблема аднаўлення членства беларускага парламента ў гэтай структуры пакуль застаецца адкрытай. Як гаворыцца ў спецыяльным пісьме кіраўнікоў Нацыянальнага сходу ў адрас Парламенцкай асамблеі АБСЕ і нацыянальных парламентаў, пытанне аб прадстаўніцтве беларускага парламента павінна вырашацца на аснове ўстаноўчых дакументаў. А ў іх дакладна сказана, што прадстаўнікамі ПА АБСЕ з'яўляюцца нацыянальныя парламенты краін, што ўваходзяць у АБСЕ. Таму, лічаць дэпутаты, ніякіх дадатковых умоў прад'яўляцца не павінна.

Ларыса ЛАЗАР.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы старшыні Палаты прадстаўнікоў Вадзіма ПАПОВА з рабочай групай АБСЕ; кіраўнік дэлегацыі АБСЕ Ута ЦАПФ.

пункт гледжання

НЕ ПРАСІЦЬ, А ЗАРАБЛЯЦЬ...

— Пачатак на 1-й стар. —

Адна справа, калі хтосьці добраахвотна пакідаў Радзіму і яго не хвалюе доля тых, хто застаўся. Іншая справа, калі ў беларусаў цяперашняга так звананага блізкага замежжа быў адзіны дом, а зараз наўкола мяжа.

Хацелася б разам з нашай бацькаўшчынай працаваць і зарабляць грошы і для Украіны, і для Беларусі. Трэба выпрацаваць такія ўмовы, каб мы маглі ствараць сумесныя прадпрыемствы і

зарабляць грошы, якія дадуць магчымасць выпускаць газету на роднай мове, заплаціць за эфірны час на радыё і тэлебачанні.

Нам здаецца, прышоў час для рэалізацыі такой работы з этнічнымі беларусамі, якія жывуць на Украіне.

Вось тады і будзе зразумела, хто працуе, як патрыёт, а хто толькі патрабуе: «Дайце, дапамажыце...»

Лепш бы самім зарабляць і адзін аднаму дапамагаць. Беларусы — працавітыя людзі.

Разам з такімі ж украінцамі яны маглі б вырашыць усе праблемы.

Зрабіць гэтую добрую справу можа дапамагчы і Усеўкраінскі саюз беларусаў. Трэба стварыць рабочы штаб і працаваць. І тады менш адчувальным будзе "за межніцкае" жыццё беларусаў, менш будзе і тых, хто просіць: "Дай, дай..."

Уладзімір ДЗЯМЕСКА,

старшыня Вінніцкага абласнога зямляцтва беларусаў.

новыя маршруты

У КАЛІНІНГРАД САМАЛЁТАМ

Канкрэтны крок у развіццё сярэбрыскіх адносін і эканамічнага супрацоўніцтва паміж Расіяй і Беларуссю зрабілі гомельскія авіятары. З сярэдзіны мая адкрыты паветраны мост паміж Гомелем і Калінінградскай вобласцю.

Два рэйсы, а затым — тры на тыдзень будуць ажыццяўляць прадстаўнікі кампаніі "Гомель-авія" па маршруце "Гомель—Мінск—Калінінград".

Даступны кошт білетаў — каля 70 тысяч рублёў, сістэма скідак для пенсіянераў і ветэранаў і, акрамя таго, адсутнасць віз і таможных пастоў абцяжаюць маршрут на Балтыйскае мора вялікія перспектывы.

НА ЗДЫМКУ: гамельчан у аэрапорце "Калінінград" сустракаў прадстаўнік беларускага ўрада Уладзімір ЗАЛАМАЙ, члены бела-

рускай дыяспары, кіраўнікі калінінградскага авіяпрадпрыемства.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

дыпкур'ер

ВІЗІТ ПАСЛОЎ КРАІН ПОЎДНЯ АФРЫКІ

З мэтай азнаямлення з гандлёва-эканамічным патэнцыялам Беларусі Мінск наведалі паслы краін поўдня Афрыкі ў Расійскай Федэрацыі: ПАР, Зімбабвэ, Замбіі, Намібіі, Танзаніі, акрэдытаваныя ў Беларусі па сумяшчальніцтве, і паслы Анголы, Дэмакратычнай Рэспублікі Конга і Мазамбіка, якія не акрэдытаваны ў нашай краіне.

Праграма знаходжання ўключала сустрэчу паслоў з Прэзідэнтам Беларусі Аляксандрам Лукашэнкам, перамовы са старшынёй Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Вадзімам Паповым і міністрам замежных спраў Міхаілам Хвастовым.

У час перамоў абмеркаваны пытанні рэальнага павелічэння беларускага экспарту ў гэтых краінах, супрацоўніцтва ў рамках ААН, Руху недалучэння і іншых міжнародных арганізацый, магчымасці акрэдытацыі паслоў Анголы, Конга і Мазамбіка ў Беларусі, магчымасці інвестыцый у беларускую эканоміку, актывізацыі кантактаў у галіне адукацыі (падрыхтоўка студэнтаў у беларускіх ВНУ), прымянення беларускіх навуковых распрацовак у эканоміцы гэтых краін, удзел Беларусі ў эканамічных праектах у гэтых краінах (будуецца аб'ектаў інфраструктуры: дарог, аэрадромаў, аб'ектаў энергетыкі).

Паслы наведалі шэраг прамыс-

ловых прадпрыемстваў Мінска, у тым ліку ААТ "Амкадор-Ударнік", канцэрн "Белрэсурсы", дзе ім быў падрабязна прадстаўлены гандлёва-эканамічны патэнцыял Беларусі. Госці правялі перамовы ў Беларускай нацыянальнай тэхнічным універсітэце аб пашырэнні навучання афрыканскіх студэнтаў. Кіраўнікі замежных дыпустантоў пазнаёміліся таксама з культурным жыццём Беларусі, наведвалі этнаграфічны музей беларускай культуры "Строчыцы".

ДАВЕДКА. Заданяя краіны ўваходзяць у Супольнасць развіцця поўдня Афрыкі — рэгіянальнае інтэграцыйнае аб'яднанне з агульнай колькасцю насельніцтва 190 мільёнаў чалавек і сусветным ВВП 219 мільярд даляраў ЗША. Рэгіён поўдня Афрыкі мае багатыя прыродныя рэсурсы, высокаразвітую сельскую гаспадарку і ўяўляе асобны інтарэс для беларускіх экспарцёраў вялікагрузнай тэхнікі, умянення, сельскагаспадарчых машын.

СУСТРЭЧА МІКАЛАЯ КРЭЧКІ З ПРЭЗІДЭНТАМ ВАРШАВЫ

Пасол Беларусі ў Польшчы Мікалай Крэчка сустраўся з прэзідэнтам Варшавы Войцэхам Козакам.

У ходзе размовы былі адзначаны актывізацыя рэгіянальнага супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Польшчай, фарміраванне ўстойлівых гандлёва-эканамічных сувязей.

Прэзідэнт Варшавы В.Козак высока ацаніў першую сустрэчу прадстаўнікоў пародненых гарадоў Беларусі і Польшчы, што прайшла сёлета ў сакавіку ў Брэсце, адзначыў рост эканамічных кантактаў і замацаванне двухбаковых адносін.

Пасол Беларусі М.Крэчка

падкрэсліў, што беларускі бок надае вялікае значэнне развіццю партнёрскіх сувязей, асабліва на ўзроўні такіх буйных прамысловых і культурных цэнтраў Еўропы, як Мінск і Варшава.

В.Козак пацвердзіў гатоўнасць наведваць Беларусь і сустрэцца з мэрам Мінска Міхаілам Паўлавым гэтым летам. У стаўце дэлегацыі Варшавы ўвойдуць уплывовыя бізнесмены, прадстаўнікі органаў улады, а таксама вядомыя дзеячы навукі і культуры.

У ГОНАР ІГНАТА ДАМЕЙКІ

У штаб-кватэры ЮНЕСКА ў Парыжы адбылася ўрачыстая цырымонія адкрыцця выставы, прысвечанай 200-й гадавіне з дня нараджэння навукоўца і педагога, грамадскага дзеяча, ураджэнца Беларусі і нацыянальнага героя Чылі Ігната Дамейкі (1802-1889).

Выстава праводзілася сумеснымі намаганнямі Беларусі, Літвы, Польшчы, Францыі і Чылі — краін, з якімі былі звязаны жыццё і дзейнасць Ігната Дамейкі. Сярод экспанатаў, прадстаўленых ад Беларусі, — шэраг карцін з пейзажамі родных мясцін І.Дамейкі работы яго земляка, мастака з Ліды Р.Грушы.

У час цырымоніі адкрыцця з прывітальнымі словамі выступілі Генеральны дырэктар ЮНЕСКА Каціра Мацуура, Пасол — Пастаянны прадстаўнік Беларусі пры ЮНЕСКА Уладзімір Сянько, Пастаянны прадстаўнік Польшчы пры ЮНЕСКА Малгажата Дзедушыцка, міністр культуры Літвы Рома Давыдзене, прапраўнук І.Дамейкі — Ігнацыо Дамейка, які жыве ў Чылі.

Ігнат Дамейка нарадзіўся ў вёсцы Мядзведка Карэліцкага раёна, скончыў Віленскі ўніверсітэт і Горны інстытут у Парыжы, асноўную частку жыцця правёў у Чылі, куды прыехаў па запрашэнні ўрада гэтай краіны. І.Дамейка ўнёс значны ўклад у развіццё мінералагічнай навукі і горнай прамысловасці Чылі, стварыў яе першы ўніверсітэт, правёў краязнаўчыя і этнаграфічныя даследаванні. Чыліскі ўрад абвясціў І.Дамейку на-

цыянальным героем, яго імем названы горад, пасёлак, універсітэт і Нацыянальная бібліятэка Чылі, а таксама бібліятэка ў сталіцы Аргенціны Буэнас-Айрэсе. Як падкрэслівалі прамоўцы, І.Дамейка, вялікі навуковец і гуманіст, заслужана лічыцца "грамадзянінам двух светаў" — Еўропы і Лацінскай Амерыкі.

Па прапанове Беларусі, Літвы, Польшчы, Францыі і Чылі на 31-й сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА, якая адбылася ў кастрычніку 2001 года, 200-гадовы юбілей І.Дамейкі быў унесены ў спіс памятных дат, якія будуць адзначацца пад эгідай гэтай аўтарытэтной міжнароднай арганізацыі ў 2002-2003 гадах.

Урадам Беларусі створаны арганізацыйны камітэт для падрыхтоўкі і правядзення мерапрыемстваў па святкаванні 200-годдзя Ігната Дамейкі ў нашай краіне. Сярод іх плануецца правядзенне ў верасні бягучага года ў Мінску навуковай канферэнцыі, прысвечанай І.Дамейку, а таксама шэраг падзей кажаецца на яго радзіме ў Карэліцкім раёне.

Прэс-служба МЗС.

гасцеўня

АДКРЫЦЦЁ НОВАЙ ГАЛЕРЭІ ПАЧАЛОСЯ З ФЕЕРВЕРКА

У МІНСКУ З'ЯВІЛАСЯ НОВАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "ЗЯМЛЯ ЛЮДЗЕЙ"

Назва галерэі, як мне падаецца, вельмі цёплая і адначасова ўсёабдымная. Заснаваў выставачную залу зямляк Антуана дэ Сент-Экзюперы, айцара "Планеты людзей", Іў Прудом, чалавек, які шукае ў жыцці самарэалізацыю і прыгажосць. Гутарка са спадаром Прудомам пачала-

ся з прадстаўлення мастакоў, творы якіх выстайляліся ў галерэі. Варта заўважыць, усё тут абсталявана прыгожа і з густам: добрае святло, адчуваецца павага да глядачоў і мастакоў. Да кожнай экспазіцыі выдаецца па-ма-стацку аформлены буклет.

Спадар Прудом расказвае:

— Пачаць хацелася з феерверка, бо, на мой погляд, тыя мастакі, творы якіх у нас выстаўлены, менавіта і з'яўляюцца "святлам і выбухам" у мастацтве. Першым мастаком, якога мы мелі гонар прадставіць, стаў Уладзімір Савіч. Ён прафесар кафедры графікі Беларускай акадэміі мастацтваў, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі. Біяграфічны цэнтр у Кембрыджы (Англія) назваў яго "Чалавекам года" і ўзнагародзіў медалём "За дасягненні ў XX стагоддзі". Тая выстава мела назву "Род" і прысвячалася сям'і Савіча.

Другі мастак, экспазіцыю якога пад назвай "Калейдаскоп страчаных людзей" мы паказалі, — Віталь Герасімаў. Ён імкнецца сумяшчаць у адным рэчаіснасць з містыкай, адценні настрою са светам сноў і фантазій, прапушчаных праз яго мастацкую прызму. Віталь Герасімаў таксама працуе ў Беларускай акадэміі мастацтваў, дзе ўзначальвае кафедру жывапісу. Я лічу, абодва мастакі — творцы найвышэйшага ўзроўню.

— Спадар Прудом, акрэсліце, калі ласка, канцэпцыю вашай галерэі.

— Я вырас у сям'і архітэктараў,

мастакоў і музыкантаў. Таму з дзяцінства быў звязаны з мастацтвам. Яно мяне заўсёды вабіла. Я аб'ездзіў у свой час шмат галерэй і музеяў і зразумеў, што вашы мастакі — творцы сусветнага маштабу. Яны вартыя, каб пра іх ведалі ў свеце і на радзіме, і вельмі шкада, што беларускае мастацтва недастаткова вядомае.

Мая ідэя — зрабіць галерэю,

«Сон старога горада» — праца мастака Віталія ГЕРАСИМОВА.

дзе захоўваўся б высокі ўзровень мастацтва.

Яшчэ адзін аспект нашай дзейнасці — папулярызацыя беларускіх мастакоў на Захадзе. Мы хацелі б таксама запрашаць французскіх, магчыма, польскіх, прыбалтыйскіх мастакоў. Заўсёды цікава параўноўваць мастацтва адной краіны з мастацтвам іншых краін, ці не так? Калі ў нас з'явіцца дастаткова сродкаў, мы зможам зрабіць больш для мастацтва па ўсіх накірунках. Наша мэта не толькі прадстаўляць вядомых мастакоў, але і маладых таленты, за якімі будучыня. Крытэрыў адзін — міжнародны ўзровень работ творцы. Мы не можам прывезці ў Парыж нешта трывяльнае, бо там таксама хапае. Хочацца ўразіць сапраўды запамінальнымі творами. Кожны мастак павінен быць часткай сваёй зямлі, ствараць уласны мастацкі свет. Беларусь — старажытны

край і адначасова маладая дзяржава. Мастацтва — адзін са шляхоў пазнаёміць свет з вашай краінай. Для мяне гэта натуральна, бо, менавіта дзякуючы прапагандзе сваёй культуры за мяжой, Францыя набыла аўтарытэт і стала вядомай і папулярнай у свеце.

У новай мастацкай галерэі. Іў ПРУДОМ другі справа.

— Што, на ваш погляд, акрамя сучаснага жывапісу, можа быць цікавым у беларускім мастацтве?

— Шмат чаго. Габелен, кераміка, шкло — усё гэта мае на Беларусі найвышэйшы ўзровень. І гэта пры тым, што на працягу больш 70 гадоў гэтая галіна практычна варылася ў сваім саку, бо была закрыта для свету. Прайшлі нейкія 10 гадоў — і паглядзіце: сусветны ўзровень! Я не кажу пра фальклор, які з'яўляецца асобай плыню.

— Магчыма, вы ўжо зараз можаце сказаць, калі ажыццявіцца ваш першы міжнародны праект?

— Спадзяюся, у верасні ў Мінску ўбачаць французска-беларускую экспазіцыю. Французская частка будзе прадстаўлена афортамі, гравюрамі XVI—XVIII стагоддзяў, прысвечанымі Парыжу і яго ландшафтам, з калекцыі маёй сям'і.

Другая частка экспазіцыі — віды Мінска. Такім чынам, атрымаецца падвоеная экспазіцыя "Парыж — Мінск: XVI—XXI стагоддзі".

Ідэя зазірнуць у гісторыю, акрамя зразумелай цікавасці да яе і магчыма, прывезці з Парыжа афорты, прадэманстраваныя яшчэ і тым, што нашы выставы выконваюць у нейкім сэнсе і навучальную ролю.

— Спадар Прудом, як вы самі трапілі на Беларусь?

— Я вечны вандроўнік. Гэта якасць наогул уласцівая нашай сям'і. Да прыкладу, мая сястра жыве ў Іспаніі, брат — на Марцініцы, а маці — у Францыі. Шэсць гадоў таму я прыехаў на Беларусь з мэтай працаваць у нафтавай кампаніі, дзе займаўся фінансавым бокам справы. Праз паўгода зразумеў, што гэта не мае. Тут занадта спецыфічны рынак, шмат нечаканасцей і дадатковых абставін, не звязаных са справай. У рэшце рэшт гэтую сферу прышлося пакінуць. На той момант я ажаніўся з жанчынай, з якой пазнаёміўся ў Мінску. Цяпер разам з жонкай і дзецьмі жыву тут пастаянна.

Алена СПАСЮК.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

кропка на карце

Ёсць два Драгічыны — беларускі (райцэнтр у Брэсцкай вобласці) і польскі (горад у Беластоцкім ваяводства) на землях гістарычнага Падляшша. У адпаведнасці з заканамернасцямі ўсходнеславянскіх моў назва беларускага Драгічына павінна была гучаць як Драгічын. Так званая няпоўнагалосная форма — Драгічын — відавочна польская. Яе замацаванне на беларускай тэрыторыі адбылося ў перыяд знаходжання Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай, пад уздзеяннем дзяржаўна-палітычнага фактара.

Больш старажытным лічыцца польскі Драгічын. Яго згадка ў летапісах датуецца 1142 годам, але ж не ў больш познім, польскім варыянце, а ў поўнагалоснай форме — "Дорогычын". Цікава, што і ў 1510, і ў 1567 гадах польскі Драгічын згадваўся ў форме Драгічын. Пра што ж гэта гаворыць?

Горад Драгічын у Беластоцкім ваяводстве знаходзіцца ў мясцовасці, дзе ў мінулым адчуваўся значны ўсходнеславянскі ўплыў. Прычыніліся да гэтага старажытныя жахары Палесся — дрыгавічы. Па звестках з гістарычных крыніц, пасяленні нашчадкаў дрыгавічоў існавалі ў Падляшшы яшчэ ў пачатку XIII стагоддзя.

Ёсць падставы меркаваць, што менавіта дрыгавічы заснавалі падляшскі Драгічын — Драгічын. Але ж дрыгавічы жылі і ў ваколіцах беларускага Драгічына! Ці

ДРАГІЧЫН

можна меркаваць, што яны, незалежна ад горада ў Падляшшы, заснавалі і паселішча паміж вярхоўямі Мухаўца і Піны і далі яму тую ж назву — Драгічын?

На жаль, звесткі пра беларускі Драгічын датуецца толькі сярэдзінай XV стагоддзя. Больш таго, у 1452 годзе (першая згадка беларускага Драгічына) гэтае паселішча называлася не Драгічынам ці Драгічынам, а Давячоравічамі. Няма дакументаў, якія паказалі б, што наш Драгічын таксама, як і польскі, некалі меў назву ў поўнагалосным варыянце — Драгічын. Таму мы павінны зрабіць наступную выснову: назва Драгічын на тэрыторыі сучаснай Брэсцкай вобласці з'явілася ў часы Рэчы Паспалітай. Яе прынеслі з захаду польскія перасяленцы, якія пасля Люблінскай уніі (1569 год) пачалі актыўна рухацца на ўсход, у беларускія межы. У той час, як можна меркаваць, падляшскі Драгічын пад польскім уплывам ужо змяніў назву і стаў Драгічынам. Перасяленцы найчасцей звычайна прыносяць з сабой не толькі хатнія рэчы, традыцыі і звычкі, але і любыя сэрцу родныя назвы. Вось так на месцы колішніх Давячоравічаў з'явіўся цэнтр з паланізаванай назвай Драгічын.

Што азначае назва Драгічын — Драгічын? На нашу думку, дрыгавічы ўтварылі гэтую назву ад мянушкі Драгіта, якая, у сваю чаргу, узнікла ў выніку скарачэння, усячэння старажытнага славянскага

двухасноўнага асабістага імя Дарагамысл ці Дарагабуд. Такім чынам, падляшскі Драгічын пры ўзнікненні разумеўся як "горад Дарагіты (Дарагамысла, Дарагабуд)".

Не выключаны яшчэ адзін варыянт інтэрпрэтацыі як наймення, так і першапачатковай гісторыі падляшскага Драгічына. Польскі даследчык Я.Атрэмбскі лічыў, што ў назве Драгічын адлюстравана яцвяжскае асабістае імя Даргут (яцвягі — заходнебалцкі народ). Польскі гісторык Я.Длугаш называў Драгічын "першай і самай галоўнай крэпасцю народа яцвягаў". Ці азначае гэта, што польскі Драгічын заснавалі яцвягі, а дрыгавічы, якія з'явіліся пазней, толькі перайначылі назву на свой лад — Драгічын?

Усё ж усходнеславянская версія ўзнікнення першапачатковага Драгічына над Бугам, горада ў Падляшшы, здаецца нам больш пераканаўчай, бо яцвягі не былі спрадвечнымі жыхарамі Падляшша і мігрыравалі туды з больш паўночных раёнаў пад уціскам крыжаносцаў і дружных польскіх князёў. Асноўная тэрыторыя яцвягаў — міжрэчча Нёмана, Бебжы і Шэшулы. Перасяленні на поўдзень адбываліся ў другой палове XII і ў XIII стагоддзях. У гэты час падляшскі Драгічын ужо існаваў.

Аляксандр РОГАЛЕЎ,

доктар філалагічных навук.

да 120-годдзя песняроў

ЛАЎРЭАТЫ ПРЭМІІ ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

Алесь ЗВОНАК:
кніга пазіі "Светлацені" (1992).
Купала! Смута, радасць, жаль

і гней
Узняўшы да магутнае актавы,
Народа сын народу песні пей
І тым здабыў любоў яго і славу.

Алесь ЗВОНАК.

Сяргей ЗАКОННІКАЎ:
кніга пазіі "Чорная быль" (1992).
Зямля Купала, я цябе цалую,
Як матчыну шурпату руку.

Сяргей ЗАКОННІКАЎ.

Уладзімір НЯКЛЯЕЎ:
кніга вершаў і пэм "Прошча" (1998).

Янка Купала —
песню зямля ўскалыхала.
Янка Купала —
выспела песня і ўстала.
Янка Купала —
песню на крыллях панеслі
Белья гусі,
Белья гусі над Руссю над
Белай...

Уладзімір НЯКЛЯЕЎ.

Пачатак у № 21.

Раіса БАРАВІКОВА:
кніга пазіі "Люстэрка для самотнай" (1994).

...Тадзі ў народа ёсць паэты,
Калі ў паэтай ёсць народ.
Непераможаны ў навалах,
Як сведчыць Вечнасці рака,
Шчытом яму радок Купала,
Бы поля — песня жаўрука.

Раіса БАРАВІКОВА.

Мікола МЯТЛІЦКІ:
кніга вершаў "Бабчын: Кніга жыцця" (1998).

Наступіць дзень: паміж зямных

нягод

Прачнецца гнейна з годнасцю народ.

Чыя душа ў пакоры доўга спала,

І, зрынуўшы бязмоў чэзлы лёд,

Пачуе ўсё, што тут сказаў Купала.

Мікола МЯТЛІЦКІ.

Уладзімір СКАРЫНКІН:
мастацкі пераклад пэм Дантэ Алі-
г'еры "Боская камедыя" (2000).

Падрыхтавала Людміла ДАВІДОЎСКАЯ.

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

СВАЙЧЫННІКІ!
ЗЕМЛЯКІ—ЗЭЛЬВЕНЦЫ!

Царкоўная рада Свята-Георгіеўскай царквы вёскі Галынка Зэльвенскага раёна Гродзенскай вобласці просіць аказаць дапамогу ў будаўніцтве храма, якое пачалося 10 год назад.

З глыбокай верай ва Усемагутнага Бога просім праявіць

міласэрнасць і паспрыць, каб не разбурыліся сцены, узведзеныя ўжо пад дах і купал.

Грошы просім пералічваць на рахунак нашай праваслаўнай рэлігійнай суполкі ў Зэльвенскім аддзяленні Белаграпрамбанка. Код 152101423. Разліковы рахунак 3015201210011. УНН 500352013 ОКПО 28956192.

краязнаўства

ІЕРАНІМ ФІЛІПОВІЧ — ДАСЛЕДЧЫК МАГІЛЁЎШЧЫНЫ

Пакуль што ў беларускіх энцыклапедыях імя Іераніма Філіповіча (1912–1998), чалавека, які многія дзесяцігоддзі ўзбагачаў магилёўскае краязнаўства, не згадваецца.

Яго працы — шматлікія артыкулы ў перыядычным друку (у «Магілёўскай праўдзе», іншых магилёўскіх, а таксама рэспубліканскіх выданнях), дзве кнігі — «Міфы і праўда аб Магілёве» і «Могилев. Хроніка событияў 1917–1918 (по архивным и печатным материалам)». Пачаўшы друкавацца ўжо ў сталым узросце (першая публікацыя — у «Магілёўскай праўдзе» ў 1966 годзе), Іеранім Філіповіч у 1970-я гады, напрыканцы жыцця, выступаў у друку з 15–20 і болей публікацыямі штогод. Але і гэта не самы галоўны плён работы магилёўскага даследчыка, з кім не кожны прафесійны гісторык параўнаецца. Іеранім Філіповіч працаваў быццам цэлы навуковы краязнаўчы інстытут. За гады сваіх росшукаў магилёўскі руплівец прагледзеў 198 архіўных фондаў, 1556 адзінак захоўвання (тытанічны абсягі!), і адсюль былі зроблены выпіскі па фактах, датах, якія маюць дачыненне да магилёўскай даўніны. Акрамя архіўных матэрыялаў, даследчык звярнуўся да вялікай колькасці дасавецкіх магилёўскіх газет, памятных кніг, адрас-календароў, выданняў губернскага статыстычнага камітэта, епархіяльных ведамасцей. На падставе сваіх росшукаў І.Філіповіч склаў шэраг прац-рукапісаў (дакладней, 16). Што гэта за працы? Як прыклад — новая храналагічная хроніка горада з 1267 па 1700 год (на 800 старонках з 300 фотаздымкамі асвятляюцца 1 100 асноўных падзей у жыцці Магілёва). Зараз у Магілёўскім абласным краязнаўчым

музеі знаходзіцца фонд І.Філіповіча. У ім — 25 папак з дапаможнымі матэрыяламі і матэрыяламі для прадаўжэння працы па гісторыі горада. У фондзе захоўваецца і 116 агульных сшыткаў з запісамі зыходных матэрыялаў, 2 390 фотанегатываў, 10 000 адзінак даведнага матэрыялу. І гэта яшчэ не ўсё. Працы І.Філіповіча па гісторыі Магілёва знаходзяцца і ў Магілёўскім абласным архіве. Ёсць асобны фонд у адзеле рукапісаў бібліятэкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

А своеасаблівым падсумоўваннем працы ўсяго жыцця І.Філіповіча з'яўляецца бібліяграфічны даведнік «Філіповіч Іеранім Іосіфавіч» (Магілёў, 1999 год). Выдадзена сціплая і унікальная па многіх пазіцыях кніжачка (тыраж, напрыклад, усяго толькі 35 асобнікаў) з удзелам Міністэрства культуры Беларусі, Магілёўскай абласной бібліятэкі, аддзела краязнаўчай літаратуры і Магілёўскага бібліятэчнага тэхнікума.

Даведнік складаецца з наступных раздзелаў: «Нястомны руплівец», «Храналагічны паказальнік прац І.Філіповіча», «Літаратура аб жыцці і дзейнасці І.Філіповіча». Безумоўна, першы раздзел дае сур'езнае ўяўленне аб выдатным магилёўскім краязнаўцы. У даным выпадку важны пералік тэматычных накірункаў, абраных для даследавання краязнаўцам. Але выклікае і некаторае шкадаванне. У прыватнасці, хацелася б даведацца як мага болей пра «патрыярха магилёўскага краязнаўства». У ніжэй пазначана: «Цікаваасць да гісторыі горада ўзнікла

ў будучага вядомага краязнаўца ў 1930 годзе пасля таго, як ён пазнаёміўся з кнігамі Дзембавецкага «Опыт описания Могилевской губернии...» Так, першаштуршок вядомы. Але акалічнасці жыцця, кола знаёмых, папличнікаў, нават звесткі пра сям'ю — усё гэта хіба не цікава?.. Як, дзякуючы якому знешняму асяродку, фарміравалася асоба краязнаўца? Асоба чалавека з кагорты тых, пра каго Леанід Лявонаў сказаў: «...Краязнаўцы... гэтыя... сціплыя людзі, заўсёды з вачыма насцеж і насцярожаным сэрцам, — сапраўдныя энцыклапедысты роднага краю ў дыяпазоне ад эндэмаў флоры і фауны да паданняў, якім няма цаны і якія знікаюць ад вялікай хронікі... Гэта каштоўная катэгорыя патрыётаў».

Патрыятызм І.Філіповіча, сапраўды, не мае межаў. Фактычна толькі частка энціклапедычнага, акрэсленага ім стала прадметам уласных артыкулаў. Астатняе — на перспектыву. Астатняе — для іншых, для даследчыкаў-наступнікаў, якім будзе нашмат лягчэй.

Ёсць у даведніку і раздзел «Літаратура аб жыцці і дзейнасці І.І.Філіповіча». 18 публікацый прысвечана грамадскай, краязнаўчай рабоце слыннага краязнаўца.

Бібліяграфічны даведнік, які можна лічыць падзеяй у развіцці не толькі магилёўскага, але і ўвогуле беларускага краязнаўства, з'яўляецца фундаментальнай асновай для працягу іншых работ у сувязі з ушанаваннем І.Філіповіча. Магчыма, магилёўская асветніцкая грамадскасць паспрыяе і выданню (хаця б часткова) спадчыны І.Філіповіча.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

ракурс

ЗАЧАРАВАНЫ ХАРАВАМІ СПЕВАМІ

Віктара ГАРБАТОЎСКАГА (на здымку) на Віцебшчыне ведаюць як прыхільніка харавой песні. Неаднойчы ён кіраваў зводнымі харамі горада і вобласці, падрыхтаваў шэсць хара-

вых калектываў да прысваення звання «народны». За сваю шматгадовую працу неаднаразова ўзнагароджваўся граматамі і дыпламамі, удастоены ордэна «Знак Пашаны».

навіны з архіва

БЕЛАРУС — МАСКОЎСКІ ПАТРЫЯРХ XVII СТАГОДДЗЯ

Жыццяпісы выдатных дзеячаў Праваслаўнай царквы вельмі часта агорнуты змрокам. Сучасны гісторык у большасці выпадкаў мае толькі асобныя факты, якія, галоўным чынам, датычаць іх высокіх пасадаў ды стасункаў са свецкімі ўладамі. Асабліва цяжка знайсці крыніцы, якія б пралівалі святло на асабістае жыццё патрыярхаў, мітрапалітаў, епіскапаў, ігуменаў...

Не выключэнне і маскоўскі патрыярх Іаасаф II, які быў на высокай пасадзе ў 1667–1672 гадах, пасля слаўтага патрыярха Нікана (апошняга змясціў Сабор 1666 года). Нават у грунтоўнай падручнай працы мітрапаліта Макарыя (Булгакава) «История Русской церкви» пра яго знаходзім літаральна некалькі згадак.

У час працы ў польскіх архівах увагу прыцягнуў зборнік лістоў Яна Гнінскага, адрасаваных князям Радзівілаў у 1669–1675 гадах. Ян Гнінскі (памёр у 1685 годзе) займаў шэраг ключавых пасадаў, прынамсі быў надворным падскарбным (1667–1685), а таксама каронным падканцлерам (1681–1685), ваяводам холмскім, старстам гнезненскім, накельскім, ганёнскім, гарадзецкім, кнышыньскім, кавалеўскім.

Але найперш Гнінскі вызначыўся як выдатны дыпламат, асабліва ў стасунках Рэчы Паспалітай з Маскоўскай дзяржавай, неаднойчы быў у Маскве, уважліва сачыў за падзеямі ў краіне, меў там сваю агентуру. Адзін з такіх інфарматараў у Маскве, якога Гнінскі хваліць як «сталага і добрага карэспандэнта», перадаў дыпламату звесткі пра разгром паўстання пад кіраўніцтвам Сцяпана Разіна (ліст Гнінскага з Радзівіа ад 31 кастрычніка 1671 года). Тут ён згадвае і пра тое, што паўстанцы між іншым хацелі аднавіць уладу патрыярха Нікана, а наступнік Нікана — маскоўскі патрыярх Іаасаф II мае сярод іх нязначны аўтарытэт. Прычына гэтага, паводле Гнінскага, у несамавітым паходжанні Іаасафа, бо «яго памятаюць, (ён) ёсць родам мешчанін з Оршы, а паміж паспалітага люду ў розных месцах за сталіцай (Масквою. — Ю.М.) жыўць ягоны зяць і два жанатыя сыны». Такім чынам, гэты дакумент падае істотныя сведчання наконт жыццяпісу патрыярха. Апошні быў яўным беларусам, родам з Оршы, мешчанінам з нараджэння, меў як мінімум трох дарослых дзяцей (двух сыноў і дачку). Без асобай рызыкі памыліцца можам да-

пусціць, што ў Маскоўскай дзяржаве будучы патрыярх ды яго сям'я маглі апынуцца ў выніку вядомых падзей 1654–1655 гадоў, калі Беларусь стала арэнай жорсткіх баёў на першым этапе расійска-польскай вайны 1654–1667 гадоў. Відавочна, на той час будучы патрыярх ужо быў святаром, а аўдавейшы, пастрыгся ў манаші.

Каб дасягнуць патрыяршага прастола, ды яшчэ ў чужой дзяржаве, Іаасаф II павінен быў быць не толькі глыбока веруючым праваслаўным, але вельмі адукаваным чалавекам і бліскучым палітыкам.

У Маскві Іаасаф неўзабаве стаў архімандрытам Троицка-Сергіевай лаўры. Ён прымаў удзел у Саборы 1666 года, але не быў ворагам Нікана, тым больш, што гісторыкі Царквы характарызуюць Іаасафа II так: «Старец добрый, кроткий и незлобивый». На тым Саборы не толькі адхілілі Нікана, але і прынялі шэраг захадаў, скіраваных на ўнутранае ўзмацненне РПЦ.

10 лютага 1667 года два ўсходнія патрыярхі (Пасій, патрыярх Александрыйскі, ды Макарыі, патрыярх Анціохскі) рукапалажылі новым маскоўскім патрыярхам Іаасафа II. На патрыяршай пасадзе ён быў аж да смерці 17 лютага 1672 года. Істотна, што пры Іаасафе II прадоўжылася царкоўная рэформа Нікана, прынамсі выпраўленне царкоўных кніг, была выдадзена Каляровая Трыюдзь (1670), а таксама Пасная Трыюдзь (1672), што была нанова перакладзена з грэчаскага тэксту...

Спадзяёмся, далейшыя пошукі ў архівах прынясуць новыя звесткі пра Іаасафа II. Але і здабыткаў дастаткова, каб царкоўная і культурная гісторыя Беларусі XVIII стагоддзя ўзбагацілася яшчэ адным выдатным дзеячам.

Юрый МЫЦЬК,

прафесар, загадчык кафедры
Кіева-Магілянскай акадэміі.

Пераклад з украінскай мовы
Яўген ЛЕЦКА.

Захавай традыцыю

Горад Ветка Гомельскай вобласці. Так упрыгожваюць дамы мясцовыя разьбяры.

НКА “БЕЛАРУСЬ” У КОМІ — 5 ГОД

Нашы суродзічы ў Комі адсвяткавалі пятыя ўгодкі Нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусь”. Юбілей, здаецца, невялікі. Але ж аўтаномія “Беларусь” стала адным з самых актыўных нацыянальных аб’яднанняў Комі: ніводнае культурнае мерапрыемства краю не абыходзіцца без яго актыўнага ўдзелу. Таму свята было вельмі прадстаўнічым: прысутнічалі кіраўнікі ўкраінскай і татарскай дыяспар, беларусы з Ухты, Іркуцка, Масквы, Мінска. Нашы суайчыннікі зрабілі свята не толькі для сябе, але і для тых, хто жадае больш даведацца пра Беларусь.

Святкаванне 5-годдзя беларускай аўтаноміі адбылося пры падтрымцы Міністэрства па справах нацыянальнасцей Комі і дапамозе сябра арганізацыі, прадпрымальніка Віктара Сулкоўскага, дзякуючы якому стала магчымай і паездка дэлегацыі “Бацькаўшчыны”, і гурта старажытнай музыкі “Стары Ольса”, за што яму вялікі дзякуй.

Трэба адзначыць, што кіраўніцтва Рэспублікі Комі дбае пра дзейнасць і развіццё нацыянальнасцей, якіх у Комі пражывае больш за 100. Дзейнічае ўжо другая па ліку дзяржаўная праграма падтрымкі нацыянальна-культурных аўтаномій і аб’яднанняў, распрацаваная на падставе канцэпцыі нацыянальнай палітыкі Рэспублікі Комі. Нездарма ў краі працуе 9 нацыянальна-культурных аўтаномій, 150 нацыянальна-культурных аб’яднанняў, у тым ліку 17 цэнтраў нацыянальных культур.

Мы прыехалі ў Сыктыўкар увечары, каля 17-й гадзіны. Больш за ўсё ўразіла, што Сыктыўкар нагадвае па сваёй архітэктуры беларускія гарады. Нібыта і не выязджалі з Беларусі. На станцыі нас сустрэкаў наш сябра Віктар Сулкоўскі.

Наступны дзень быў цалкам прысвечаны свята — сустрэчы ў

аўтаноміі, сустрэча з міністрам па справах нацыянальнасцей Рэспублікі Комі Аляксеем Нікалаевым, які вельмі высока ацаніў працу беларускай аўтаноміі і адзначыў, што беларуская дыяспара — адна з найбольш актыўных і ўплывовых і Міністэрства вельмі рада супрацоўніцтву з беларусамі. Нездарма старшыня Нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусь” Аркадзь Крупенька з’яўляецца намеснікам старшыні Кансультатыва савета па справах нацыянальнасцей Рэспублікі Комі.

Службовыя і пратакольныя сустрэчы скончыліся, і пачалося свята. Прывітальнае слова сказаў старшыня аўтаноміі Аркадзь Крупенька, які коратка, але грунтоўна акрэсліў дасягненні аўтаноміі за пяць гадоў дзейнасці. Створаны аддзяленні аўтаноміі ў Варкуце, Інце, Ухце, Саснагорску, Усінску і Траецка-Пячорскім раёне. На працягу трох гадоў дзейнічае беларускі хор, які паспяхова выступае на культурных мерапрыемствах у Комі. Адзначаюць нашы суродзічы беларускія нацыянальныя свята, праводзяць Дні беларускай паэзіі, беларускай кухні, святкуюць юбілей сваіх сяброў, вядуць вялікую інфармацыйную работу. Право-

дзяцца семінары для кіраўнікоў аддзяленняў, шматлікія сумесныя мерапрыемствы з іншымі нацыянальнымі аб’яднаннямі. Беларусам прысвечана ўжо тры радыёперадачы “Лёс”, арганізаваныя Міністэрствам па справах нацыянальнасцей. Шмат інфармацыі пра Беларусь і беларусаў друкуюцца ў газеце “Жыццё нацыянальнасцей”. Рыхтуюцца матэрыялы да выдання кнігі аб беларусах у Рэспубліцы Комі, аб працы аўтаноміі. А ў інце для ўсіх жадаючых арганізавана вывучэнне беларускай мовы.

Шмат цёплых слоў гучала ў адрас аўтаноміі ад міністра па справах нацыянальнасцей Комі, прадстаўнікоў Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы ў Расіі”, згуртавання “Бацькаўшчына”, Іркуцкага таварыства імя Я. Чэрскага, іншых нацыянальных аб’яднанняў. Зачыталі вітальныя словы ад беларускага Міністэрства культуры і Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей.

Пасля афіцыйнай часткі адбыўся святочны канцэрт. Выступіў беларускі хор аўтаноміі, беларускі ансамбль з Ухты. Праграма была вельмі насычанай і цікавай. Адною з яе адметнасцей стала выступленне беларускага гурта сярэднявечнай музыкі “Стары Ольса”, які быў прыняты ўдзячнымі слухачамі з вялікім імпэтам: нічога падобнага ў Комі яшчэ не чулі. Выступленне зрабіла вялікае ўражанне на супрацоўнікаў Сыктыўкарскага тэлебачання, якое нават наважылася прысвяціць гурту цэлую перадачу.

Скончылася ўсё святочнай вярчэрай, на якой гучалі беларускія песні, былі арганізаваны беларускія гульні, панавала веселасць. Вельмі прыемная, пяшчотная і братэрская атмасфера ахінула свята беларусаў у Комі.

А на наступны дзень мы ўжо ад’язджалі, чаго рабіць, шчыра кажучы, не хацелася. Ізноў 37 гадзін у цяжкім. Але свята было вартае таго. І што асабліва прыемна: мы зараз маем упэўненасць, што гэты юбілей — пачатак далейшых юбілеяў у жыцці беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі ў Рэспубліцы Комі.

Алена МАКОЎСКАЯ,

старшыня рады МГА “ЗБС “Бацькаўшчына”.

Спяваюць беларусы Комі.

кантакты і дыялогі

Адам МАЛЬДЗІС

ЯПОНСКИ ДЗЁННИК

30 кастрычніка

Раніцай, перад ад’ездам у аэрапорт, у гасцініцу заглянулі работнікі нашага пасольства ў Японію, каб даведацца пра канкрэтныя вынікі паездкі і пошукаў у Хакадзэ. Разам пашкадавалі, што няма ў Токіо Пятра Краўчанкі. Выказалі ўгэўненасць, што бост Гашкевіча ўсё ж будзе ўстаноўлена. І я выказаў думку, сваю і Такада Касічы, што лепшага яму месца, чым пляцоўка перад праваслаўным храмам, у Хакадзэ няма.

Заканчэнне.

Пачатак у №№ 12–16, 18, 21–22.

І вось — зноў аэрапорт Нарыта. Развітваюся з Накагава-сан, якая цягліва і з веданнем знаёміла мяне з японскай гісторыяй і культурай, асабліва сацыяльным жыццём-быццём. Хутка праходжу ўсе пасадачныя фармальнасці. І раптам чую... беларускую мову. Разам са мной ляцяць пасля аддзялення дзеці з Пяршай Валоўжынскага раёна. Уражанні ў іх многа. Таму дамаўляюся з выхавальніцамі: з вучнямі яны правядуць конкурс на лепшае сачыненне на тэму, што падобнае і што адрознае ў беларусаў і японцаў, што нам варта пе-

рараняць у іх, а што ім — у нас. На тварах убачыў задуманасць, бо цяжкавата будзе гэта акрэсліць. Бо каб спасцігнуць дух і душу краіны, патрэбны гады. Як у Гашкевіча.

Дарэчы, пра “белавалосага консула” пяршайска дзеці чулі ўпершыню. Як і японскія артысты, што нядаўна выступалі ў Мінску. Значыць, будзе чым аддзячыць установам і людзям, якія арганізавалі такую багатую на ўражанні і эмоцыі паездку, — асветніцкай інфармацыяй.

А калі б сачыненне пісаў я сам, то выбраў бы чатыры рысы, якія мне імпануюць у японцаў: шанаванне продкаў (гісторыя), шанаванне прыроды (красы), шанаванне парадку і, што з усяго вынікае, шанаванне працы. У тым ліку (для нас крыху нязвычайна) — і працадаўцаў.

зваротная сувязь

ЭСТОНІЯ

“МНЕ СНЯЦЦА СНЫ! ПРА БЕЛАРУСЬ”

Спектакль пад такой назвай прывезлі эстонскім беларусам у якасці найкаштоўнейшага падарунка да трынаццатых угодкаў беларускай суполкі “БЭЗ” акцёры Беларускага паэтычнага тэатра “Зьніч” Галіна Дзягілева і Кірыл Успенскі.

Сустрэча са знакамiтым тэатрам была прыверкавана да святкавання “БЭЗам” 120-годдзя з дня нараджэння класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа. Як заўсёды, на імпрэзы, якія ладзіць “БЭЗ”, сабраліся сябры з іншых нацыянальных суполак і мясцовыя жыхары.

Узрушаны аповед пра шчаслівы і трагічны лёс паэта праз вершы, лісты, дакументы данесла глядачам надзвычай таленавітая актрыса Галіна Дзягілева. За невялікі час на сцэне яна пражыла рамантычныя

УКРАІНА

“НА ЦЯБЕ, НАША МОЛАДЗЬ, НАДЗЕЯ...”

Гурт беларускай культуры “Зорка Венера” правёў паэтычную імпрэзу, прысвечаную 120-годдзю з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры Янкі Купалы.

У актавай зале Ізяслаўскай гарадской бібліятэкі сабраліся шматлікія аматары паэзіі. З дынамікай гучыць запіс славетай “Спадчыны” ў выкананні шырока вядомага ансамбля “Песняры”, позірк прысутных скіраваны на партрэт Янкі Купалы, пад якім на белым палотнішчы чырвонымі літарамі вылісаны словы з верша “Моладзі”:

“На цябе, наша моладзь, надзея...” Паволі заціхаюць апошнія музычныя акорды, і да прысутных звяртаецца кіраўнік гурта беларускай культуры Пятрусь Капчык. Ён прапануе прысутным 30-хвіліннае паведамленне “Парок нацыянальнага Адраджэння”, пабудаванае на фактах жыцця і творчасці Янкі Купалы. Для многіх стала адкрыццём, што паэт пісаў вершы не толькі па-беларуску, але і па-польску, шмат перакладаў Адама Міцкевіча.

Пад апладысменты скончылася выступленне кіраўніка гурта, і наспеў час паказаць свае веды тым, каго спадар Пятрусь вучыць беларускай мове, літаратуры і гісторыі Беларусі. Як званочак, звяніць галасочак Алесі Мудрык, якая чытае верш Янкі Купалы “Алеся”:

Кукавала зязюля ў зялёным лесе,
Гадавала матуля дачушку Алеся...

Сёння нашай Ізяслаўскай Алесі 10 годкаў, і яна ўжо даволі прыстойна чытае вершы па-беларуску. Я казак — не казак,
Што нагайкай свісціць,
А казак, што калісь
Знаў, як волю любіць!
Што гуляў за Дняпром
Ад зары да зары,
Ў вольнай Сечы грымеў,
Як парогі ў Дняпры...

Урачыста (бо й на самай справе — казак) чытаў верш пра казака

юнакця і складаныя апошнія гады Янкі Купалы і дзволіла нам, глядачам, зрабіць гэта разам з ёю.

Упрыгожыла, узмаціла і напоўніла спектакль асобым сэнсам музыка ў выкананні Кірыла Успенскага (гітара).

Апладысменты і кветкі, пачуцці ра-

дасці і словы па-дзякі яшчэ доўга пасля спектакля прымалі акцёры ад усхваляваных глядачоў.

Гасцей вітаў старшыня Кохтла-Ярваскай гарадской управы Валерый Корб.

Другі раз тэатр “Зьніч” прыежджае са спектаклем у Эстонію. І мы спадзяемся — не апошні.

НА ЗДЫМКУ: Галіну ДЗЯГІЛЕВУ і Кірыла УСПЕНСКАГА вітаюць беларусы Эстоніі.

Маргарыта АСТРАВУМАВА,

старшыня беларуска-эстонскага згуртавання “БЭЗ”.

Сяржук Кастушэвіч. Увогуле, гэты верш Янкі Купалы дужа падабаецца не толькі мясцовым беларусам, але і ўкраінцам, бо ён так хораша апявае вольналюбівых ўкраінскіх народ, яго святыню — Запарожскую Сеч! Дэкламавалі вершы Купалы Алесь Мозуль, Яўген Дамброўскі, Аксана Галіч, Алесь Яравы, Юля Голік, Змітрок Франчук і іншыя, усяго дваццаць навучэнцаў. Пасля да прысутных звярнуўся з вершам—наказам “Моладзі” бацька вучня 11“А” класа Алесь Васькевіч — спадар Міхась.

На цябе, наша моладзь, надзея

Нашай сумнай забранай зямлі;

Твой арліны палёт цьмы развее

І запаліць векавечны агні.

Ты разбудзіш прыспаныя сілы

І на вольны паклічаш прастор

З забыцця беспрасветнай магілы

Да бліскачага сонца, да зор.

Ты на бацькаўскім, моладзь, кургане

Узнясеш нездабыты пасады,

Што расточыць сваё панаванне

На ўвесь край, дзе сягне твой пагляд.

Табе будучы не страшы заломы,

Злыя ворагі, іх варажба:

Долю, праўду з маланак і громай

Твае выкрасяць гарт, барацьба.

Схамянайся ж ты, моладзь арліна!

У бок другі віхры вець прымуць,

Бяры светач, ідзі за судзьбінай,

Ідзі з словам святым: Беларусь!

Завяршылася свята праглядам

відэафільма “Мінск. Спатканне

вясны”, у якім добра паказаны ва

ўсёй сваёй прыгажосці Купалаўскі

парк, помнік Паэту...

Рычард ЯГЕЛОНЧЫК,

член гурта беларускай культуры “Зорка Венера”.

Літаратурная старонка

І на табе — роўна праз год... Такім было ўсё падобным, быццам паўтарыўся сон, нібы я сплю. Каб нешта рабіць, каб толькі не пачувацца бездапаможным, я кінуўся на лёд, як быў, ні дошкі не ўхапіўшы, ні вярочкі. І не дабраўся да хлапчука. Мяне выцягнулі, а яго не. І ўсё адно на яве было не так страшна, як у сне. Думаць пра страшнае страшней, чым у ім быць. Калі я толькі думаю, толькі ўяўляю — я сплю. І ў сне бегаю і крычу. Бездапаможны, ні на што не здольны бегаю і крычу, а хлапчук тоне...

“Разуменне дэманструе, — не прыязна падумаў Брызін. — Лепшы бы казаў прыгожа...”

Кватэра Капіталіны ў старым доме за Акадэміяй навук сапраўды нагадвала даўно не парадкаваны і не прыбіраны музей. На ўсіх сценах у вялізнай прыхожай і яшчэ большай гасцёўні виселі карціны, гадзіннікі, дываны са скрыжаванымі на іх шаблямі і старадаўнімі стрэльбамі, на паліцах пыліўся крышталь і фарфор, бронзавыя і гліняныя статуэткі, а ў кабінёце, да столі застаўленымі кнігамі і тэлескопамі, высіўся на падстаўцы каля пісьмовага стала мужчынскі бюст з чорнага мармуру, і збоку ад яго — гармата. Не самая вялікая, без лафета, але баявая гармата часоў апошняй вайны, якую незразумела як сюды зацягнулі...

— У мяне і снарады ёсць, — падзічы пахвалілася Капіталіна. — Праўда, адзін і стрэлены, але ўсё адно ўсе баяцца. Калі хто палеце — як грывнуць!

— Гэта Сувораў? — спытаўся Лёня пра мармуровы бюст. Несупадзенне Капіталіны з піўбара пры Віталіку падпахай і Капіталіны з дома-музея пры гармаце са снарадам да разгубленасці яго збянтэжыла, але ён стараўся зрабіць выгляд, быццам і не такое бачыў-перабачыў, нібы і ў ягонай кватэры поўна снарадаў і яшчэ нядаўна стаяў бюст Суворава, толькі ён яго выкінуў.

— Гэта дзед мой Самсонаў... У вайну ён быў артылерыстам, цягаў такую во гармату, а пасля стаў вялікім вучоным, генералам. Засакарэчанай нейкай навучкай займаўся, звязанай з оптыкай... Кватэру гэтую ён мне пакінуў, дык дзядзькі і злуоцца. Усё ў наркаманкі мяне запісаць хочучы, каб забраць.

Брызін раптам адчуў сябе, як на могільках.

— І пры ім тут ягоны бюст стаяў?

— Не, гэты помнік на магілу зрабілі, але чаго яму там стаяць? Там і так хораша, дрэвы растуць... А тут я з ім усё ж не адна. Прачынаюся, кажу: “Добрай раніцы, Самсон Самсонавіч!” І ён мне кажа: “Добрай раніцы, Капіталіна Самсонаўна! Не забудзься паснедаць і не палі да сняданку...” Так і жывём. Ну, што, павячэраем?.. У меню яйкі і пельмені.

У авальнай, з круглым сталом, асобнай ад кухні сталавальні виселі насупраць адзін аднаго жаночы і мужчынскі фотопартрэты. Жанчына нагадвала Капіталіну, а мужчына — доктара Самсона Самсонавіча. Было відаць, што на фотаздымку мужчына і жанчына былі некалі разам, а для фотопартрэтаў іх разрэзалі: на плячы жанчыны ляжала мужчынская рука.

— Бацькі? — спытаў Брызін,

калі Капіталіна, падаўшы праз акно з кухні яечню і пельмені, увайшла ў сталавальню. — Руку можна было зарэтушаваць.

— Можна было, — паглядзела на адзін і другі партрэт Капіталіна. — Але так відаць, што яны абняўшыся... Прыгожыя і закаханыя, праўда?

— Прыгожыя...

— І закаханыя... — паклаў Капіталіне руку на плячо Лёня і спытаў пра тое, пра што ўжо можна было не пытацца: — І дзе яны ў вас, Капіталіна Самсонаўна?

— Прапалі ў змаганні за шчаслівую будучыню Анголы, — паг-

свае забабоны, след чорнага ката не пераходзіў... Гэта закручанае Капіталінай змушэнне да выпіўкі яго раздражніла — і ён замест кілішка падсунуў да сябе фужэр.

Лёня наліў на донца.

— Поўны, сказаў Брызін. — Каб была жывая і здаровая.

— Ой, які каньяк! — з асалодай выпіла Капіталіна. — Некалі ў нас заўсёды такі быў, дзед любіў... Казаў: Капа, накапай...

Брызін выпіў праз сілу.

— Цэлы дзень п’ём... Дзе ў цябе тут ванна ці басейн з вяскай?.. Мне б асвяжыцца трохі...

— Там... — махнула рукой на

Асцярожна прамінуўшы прыадчыненыя дзверы сталавальні, Брызін рушыў да выхаду, узяўся за замкі, але рукі ў яго дрыжэлі, і ён ніяк не мог тры замкі адолець, адзін з іх ляснуў, як стрэліў, — і ў вітальню выйшла Капіталіна.

— Я пазваніла... А вы куды?

— Па цыгаркі... Скончыліся.

— У мяне ёсць што паліць... Вы збегчы хацелі?

— Не... Што сказаў Самсон Самсонавіч?

— Спытаў, адкуль у мяне такія знаёмья...

— І ўсё?..

— Сказаў, што раніцай будзе

лаце, і на выгнутым, круглым яе клубе нервалалася рука з даўжэзнымі, на паўпальца, пазногцямі пад крывава-чырвоным лакам. Насмешліва глядзячы на Андрэя, яна папстрыкала сваімі кіпцюрамі і расказвала пра тое, у якое захапленне прыводзяць яе простыя людзі з правінцыі. Аднойчы бацька не змог паслаць за ёй машыну, ёй давялося паехаць у тралейбусе, і калі тралейбус паварочваў каля Вечнага агню на плошчы Перамогі, вясковы дзядок страшэнна здзівіўся і амаль крыкнуў сваёй спадарожніцы: “Глянь, старая, агонь на вуліцы гарыць!”

“Ну!.. — таксама здзівілася старая. — Мусібыць, дзеці запалілі”.

— Як натуральна! Як проста! — пстрыкаючы кіпцюрамі, захаплялася генеральская дачка Аліса. — Правінцыялы ўсё-ткі лепшыя за нас, не сапсаваныя гарадской культурай і прагрэсам. А я змагла б жыць у вёсцы, як вы думаеце, малады чалавек?..

У куртатым каверкотавым касцюмчыку Бабруйскай фабрыкі і ў шкарпэтках з зіркамі на пятах, Андрэй сцята сядзеў на хісткім пуфіку, піў каву і, стараючыся не засвяціцца пятамі, думаў толькі пра тое, як бы не раструшыць найтонкі, бязважкі, нібыта з нічога зроблены кубачак. Каву ён піў упершыню ў жыцці, яна зусім яму не падабалася, але Андрэй не асмельваўся адмовіцца, калі Аліса, бачачы, як ён душыцца гэтым горкім поймам, адтапырвала крывава-чырвоны мезенчык і прапаноўвала: — Вам яшчэ кавы, малады чалавек? Без цукру?..

Нават на тое, каб, не хочучы, не піць каву, незалежна ад таго, хто ёй частуе, Брызіну спатрэбілася нямала гадоў... І яшчэ болей часу мінула, пакуль ён аднойчы, глядзячы на парад ветэранаў і на новае, маладое, выхлівае начальства, якое тэатральна ветэранаў вітала, зусім па-іншаму зразумеў тое, што сказала пра Вечны агонь старая ў тым тралейбусе.

Правінцыйнасць маладога чалавека не перашкодзіла Алісе на другі дзень пасля шлюбу ягонага з яе сяброўкай зацягнуць Брызінна ў ложак... З гэтага нават ад правінцыяла яна зацяжарыла і, панічна баючыся бацькі-генерала, данасіла дзіця амаль да пяці месяцаў. Пад гэты час бравы генерал папаўся на буйным крадзяжы вайскавай маёмасці, яго арыштавалі і саслалі на Кушку, куды паехала за ім і генеральша. Рабіць аборт было позна — і ў спусцелай генеральскай кватэры тры найлепшыя сяброўкі Алісы, адна з якіх вучылася ў медінстытуце, выклікалі Алісе стучныя роды. Маша-жонка, якая пры тым прысутнічала і сама была цяжарная, расказала Андрэю, як яны не ведалі, куды падзець дзіця. Са страху закруцілі ў газеты і кінулі ў смеццеравод... Зрабіла гэта — закруціла і кінула — Маша-жонка, моцная ў яе была натура. Брызін часта пра тое ўспамінаў, калі яна памерла пры родах.

Аліса пачала піць, прадавала рэчы — і даволі хутка тая генеральская кватэра прыйшла ў яшчэ большае запустенне, чым гэта... Разбураныя генеральскія гнезды.

Але жыць — нека адразу і адчуў, і падумаў Брызін — усё ж хораша...

Уладзімір НЯКЛЯЕЎ

ПРАДАТА

Аповесць

ладзіўшы, зняла з пляча Лёневу руку Капіталіна і паправіла партрэт бацькі, хоць ён і так вісеў роўна. — Яны абое ўрачамі былі, іх туды і не пускалі разам, дык яны дзед аўспрасілі — і дзед пастараўся... Іх там з нашымі параненымі ў палон узялі, паранены пасля абмянялі, а іх — не... Ворогі братняй Анголы казалі, што не было ніякіх дактароў. І нашы потым пацвердзілі, што не было не толькі дактароў, але і параненых... Джунглі.

— А дзед?.. — спытаў Брызін.

— Ён жа генерал.

— Дзед рапарт напісаў аб адстаўцы, яго пад хатні арышт узялі. Тут у нас варта стаяла, жылі ў вітальні. З тэлефонам нейкім спецыяльным, з пісталетамі... Мне падабалася.

— І даўно гэта было? — пацікавіўся Лёня.

— Паўжыцця назад... А можа, і ўсё жыццё... Каньяк п’ём?

Брызін адсунуў ад сябе кілішак:

— Без мяне... — і прызнаўся, з-за чаго ўсё ж да Капіталіны паехаў. — Пазваніла б ты дзядзьку ці яшчэ каму, як яна там?.. Сказала б, што знаёмая твая, сяброўка... Можа, лекі якія купіць... Нешта ж трэба рабіць, не магу я так сядзець...

Капіталіна ўзялася разліваць каньяк, Лёня пераняў бутэльку:

— Капіталіна, у мужчынскай кампаніі...

— Я сама сабе кампанія, — страянула валасамі Капіталіна, і Брызін толькі цяпер заўважыў, якія ў яе прыгожыя, колеру спелага лёну, валасы. — Вып’ём — і пазваню. Тады мне і з ім, і з кім заўгодна прасцей размаўляць будзе... Я хачу выпіць за тое, каб ваша дачка была жывая-здаровая. А вы — не?..

Брызін перахапіў пустэльны, з сухім бляскам позірк Капіталіны і адчуў у ёй небяспеку.

— Мы што, апроч як піць, нічога больш не ўмеем?

— Дык вы — не? — перапытала Капіталіна.

Як і ўсе паганцы, Брызін меў

дзверы Капіталіна, і Брызін выйшаў са сталавальні.

У ваннай, якая ў параўнанні з астатнімі апартаментамі аказалася нечакана маленькай, быў гэтакі гармідар, што мыцца ў ім расхачэлася... Па ўсіх кутах былі раскіданы трусікі, станкі, нямытыя ручнікі і бялізна, да ракавіны і да рагоў самой ванны прыкарэлі абмылкі, мачалкі, выціснутыя цюбікі зубной пасты, шклянныя і пластымазавыя бутэлеккі са слоічкамі, а на палічках шафкі з запырсканым люстэркам, у якое Брызін глянуў і не ўбачыў сябе, былі рассыпаны разам з бігудзі і заколкамі прэзерватывы і шпрыцы...

Брызін абмыў рукі і твар і выцерся насоўкай.

Выйшаўшы з ваннай, ён штурхнуў дзверы насупраць — і яны расчыніліся ў спальню. На двух ложках, раздзеленых тумбачкай з таршэрам, ляжалі мужчына і жанчына, падобныя на бацьку і маці Капіталіны. У звечарэлым святле, якое малаком цадзілася скрозь шторы, твары іх былі спакойнымі, яны спалі. Брызін, ледзьве не сказаўшы “выбачайце”, ніякавата пасунуўся назад, але нешта ў апошні момант здалося яму ў гэтых тварах ненатуральным — і ён запаліў люстру.

У ложках, акуратна накрытыя вышыванымі коўдрамі, ляжалі лялькі. Гумаваыя, у рост чалавека, Брызін бачыў такія ў секшопках... Лялька-жанчына ляжала бліжэй да Брызінна, і каля яе ложка вісеў на гнутай вешалцы халат і стаялі тапкі... Ранкам яна прачнецца і ўзрадуецца, што дачка пра яе паклапацілася... Накіне халат, суне ножкі ў тапачкі, выйдзе ў вітальню і гукне: “Капіталіна Самсонаўна!.. Ай-яй-яй, ты яшчэ не ў ваннай!.. Падыймайся, соня мая, пара ў школу збірацца!..”

На тумбачцы пад таршэрам ляжалі два шпрыцы і прэзерватыў.

Брызін выключыў люстру і зачыніў дзверы спальні.

Тут не толькі нарката, тут болей...

мой дзядзька з Прагі, ён таксама Самсон Самсонавіч...

— Ты казалі пра гэта! — адштурхнуўся ад дзвярэй Брызін.

— І таксама хірург — і тады будзе відаць...

— Што будзе відаць?..

— Вытрымае ваша дачка яшчэ адну аперацыю ці не...

Высунуўся замялелы Лёня.

— Крык нейкі чуюцца ў інтэлігентнай кампаніі...

— Няма ніякага крыку, — прайшоў у гасцёўню Брызін і сеў на скуруаную канапу каля балконага акна. — Нічога няма... Дайце, што ў вас там запаліць ёсць.

Капіталіна вынесла са сталавальні “касяк” — папяросіну з падоўжанай, сцягнутай з муштука і набітай гільзай.

— Гэта расслабіць вас, толькі не супраціўляйцеся самі сабе... Вам адпачыць трэба.

— Я адзін папалю.

— Добра, паліце адзін.

— Капіталіна Самсонаўна, вы цуд!.. — прыпадняўся на цырлы, каб пацалавацца з ёй, Лёня, і на цырлах падаўся за ёй у сталавальню. — А ў нас яшчэ і каньяк, і кветкі, і чароўная ноч...

Брызін яму пазайздросціў.

“Дзе кветкі?.. Якія кветкі?.. Ніякія, абы на цырлах, абы прыгожа...”

“Траўку” ён спрабаваў і раней, таму запаліў спакойна, нічога не чакаючы... Можа, сапраўды дапаможа трохі расслабіцца.

Кватэра Капіталіны нагадвала яму яшчэ адну, таксама генеральскую, у якую ён партрапіў, калі заляцаўся да будучай жонкі. Тая прывяла яго ў сям’ю сяброўкі, нібыта на агледзіны. Гаспадар з гаспадыняй амаль не звярнулі на Брызінна ўвагі, бравы генерал, вітаючыся, прадэкламаваў толькі: “Андрэй, не дурэй, не дзюры капаты...” — і дадаў на вуха: — Не жаніся, не будзь дурнем, — за тое дачка іх адцягнулася на Брызінна, як хацела. Беласкурая, з чорнымі валасамі, адкормленая, пародзістая, яна бокам ляжала на тахце ў кітайскім ха-

слухай сваё

«ЖУРАВЫ»

ВЯРТАЮЦА З ГАЛАНДЫІ ДАДОМУ

«Троіца»: «Журавы», Pan Records, 2001, Leiden/Sound Stream, 2002, Мінск

Калісьці, у час выбуху польскага року па ўсім свеце, я, фанат гэтай плыні, з цікавасцю разглядаў ліцэнзійныя перавыданні польскімі фірмамі... сваіх жа артыстаў: «Toppress» выкупіў адзіна з галандскіх альбомаў гурта «Lombard», а «Muza» здабыла ліцэнзію на кракаўскіх металістаў «TSA» ад міжнароднага канцэрна «Mausoleum», «Polton» і «Razem» перацягнулі на радзіму аж некалькі альбомаў славутага «Maanam»... Вось, думалася тады, каб і нашы рупліўцы рызыкнупі на такі подзвіг. І час надышоў.

Спачатку «BMAgroup» зрабіў кампіляцыю з нямецкіх, польскіх, чэшскіх, канадскіх дыскаў славутага тэнара Міхаса Забэйды-Суміцкага, а тут ужо малады лейбл «Sound Stream» «паквапіўся» на цэлы (і самы свежаныкі) альбом мінскага этна-трыо «Троіца», запісаны і выдадзены летась у Галандыі.

Гэта, праўда, чацвёрты ўжо рэліз калектыву ў Еўропе («Troitsa», 1997; «Oerol-99», 1999; «Спадчына забытых вёсак», 2000), але некаторыя з ранейшых сяка так тыражыраваліся тут на касетах і павінны быць вядомымі многім. Ва ўсякім разе этна-трыо «Троіца» не назавеш навічком на нашым музычным рынку, яно нават неаднойчы намінавалася на прызы нацыянальных рок-каранатый.

Цяперашні склад трыо істотна адрозніваецца ад першага: Іван Кірчук (адзіны старажыл), Юрый Паўлоўскі і Юрый Дзмітрыеў. Варта заўважыць, што мастацкую аздабу новага альбома рабіў таксама Юрый Паўлоўскі, праявіўшы небанальны густ і канцэптуальнае

мысленне: на вокладцы скрозь аплеценую рукамі дзірку ў мяшкі праглядае каларытны беларускі Стоўнхэндж.

І калі спачатку «Троіца» выхадзіла на Еўропу з напрацоўкамі знакамітай мазырскай студыі «ART Studio», дык гэты рэліз цалкам запісаны, змешчаны і выпушчаны ў Галандыі ў студзені 2001 года («Sing-Sing Studio», гукінжынерны Мілан Кірык і Сціў Фрэнсіс, саўндпрадзюсер Марцін С.Паст).

Еўрапейскіх слухачоў калектыву забяспечыў грунтоўным эмацыянальным ўступам да альбома на англійскай мове і лаканічным пераказам зместу кожнай з пятаццаці песень.

Уступ на радзіме, дзякуй Богу, пераклалі на беларускую мову, а змест песень мы разумеем і без каментарыяў, але вольна сказаць, што ў мінскім выданні кудысьці знікла інструменталка кожнай песні (хіба ж не цікава слухачу адчуць, як гучаць гуслі, акарына, цытра, анклунь?).

Хоць некаторыя песні альбома могуць падацца вельмі зна-

ёмымі (эстрадную апрацоўку «Ой, бору мой» калісьці запісваў у Амерыцы Лявон Барткевіч, а «Прыкракнула шэра вуціца» трапіла акурат у live recording «Троіца» 1999 года), але збольшага матэрыял гэтага альбома ўяўляецца непаўторным і складаецца з запісаў фальклорных экспедыцый самога Івана Кірчука часоў студэнцтва.

Па сваім настроі альбом «Журавы», як і ўся творчасць гурта «Троіца», набліжаны да надзвычай папулярнага цяпер у свеце стылю new age («Deep Forest», «Dead Can Dance», «Era»), але замест штучных пошукаў у галіне этнаканструктывізму «Троіца» сягае да яшчэ жывых крыніц беларускага фальклору, што вельмі даспадобы заходнім прадзюсерам, якія адчуваюць выразную непаўторнасць гэтага прадукту ў папулярнай плыні. З захапленнем было сустрэта перавыданне альбома і на радзіме.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

«беларускі спінінг» 2002»

Чэмпіёнам Беларусі па лоўлі рыбы стаў Павел Амбрасевіч са Смагоні.

У маі на рэспубліканскіх спаборніцтвах «Беларускі спінінг-2002», якія праводзіліся на возеры Вішнеўскае, яму ўдалося на спінінг злавіць шчупака вагой амаль 4 кілаграмы. Усяго ж у турніры брала ўдзел каля 500 рыбаляваў-аматараў не толькі з Беларусі, але і з краін Балтыі. Самаму маладому ўдзельніку спаборніцтваў было ўсяго 9 гадоў, ён рыбачыў разам з бацькам. Спаборніцтвы праводзіліся пры садзейнічання Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя і Нацыянальнага парку «Нарачанскі».

НА ЗДЫМКАХ: рыбацкія стражнікі; чэмпіён Беларусі па лоўлі рыбы Павел АМБРАСЕВІЧ са Смагоні.

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БелТА.

дзіцячая чытанка

ДАБРАДУШНЫ МУЖЫК

• Станіслаў ВАЛОДЗЬКА.

Ёсць людзі, што і мухі не заб'юць. А тым больш, калі гэта, скажам, такое Божае стварэнне, як крот.

Аднаму селяніну вельмі дакучаў крот — градкі ў агародзе псаваў. Ну, думае мужык, пападзешся ты мне! Ды як ні спрабаваў яго злавіць, усё дарэмна: ні ў якіх кратах ён не трапляе. Спрабаваў ветраком адпудзіць, дык, шэльма, надта ўжо смелы ці на вуша слабы — зусім не баіцца. Аднойчы селянін вырашыў: з агарода не пайду, а злаўлю. Усю ноч сядзеў, носам торкаў, камароў адганяў, а пад раніцу бачыць: зямля на градках заварушылася. Мужык залег побач і чакае, вусы ад хвалявання пакусвае. Земляная горка на вачах расці стала, а неўзабаве і сам майстра цёмных спраў паказаўся. Злаўчыўся мужык і хоп яго шапкай, як сачком. Узаяў крата ў рукі, а забіць не можа. Вылаяўшы яго на чым свет стаіць, аднёс далей ад свайго агарода і кінуў у траву са словамі:

— Паспрабуй толькі яшчэ нашкодзіць мне!..
Доўгі час было ўсё спакойна. Як аднойчы раніцай заглянуў у агарод і зноў там земляныя кучкі, кратом нарытыя, убачыў.

— Ах жа ты, паскуднік! Пападзешся мне на гэты раз!

Аднак паглядзеў: нека дзіўна

гэтыя кучкі не ўроскід, як раней, а радком ідуць. Падышоў ён да крайняй і вачам не верыць: залатая манета на пяску блішчыць. Глянуў далей: і на астатніх па залатніку знайшоў. За плот кінуў вокам: і там кучка за кучкай па траве шнурам цягнецца. Пералез праз агароджу — тая ж карціна. Пакуль да апошняга грудка дайшоў, цэлую жменьку залатых манет назбіраў. Ад хвалявання аж дух заняло, а сэрца ўдзячнасцю перапоўнілася: вольна дык адплаціў яму крот, стварэнне Божае! І хоць у руках у мужыка ўжо вялікае багацце было, раптам думка яго асяніла: а што, калі капнуць у тым месцы, дзе апошняя кучка ляжыць, ці не паказаў яму крот шлях да скарбу?

Так і аказалася: гаршчок залатнікоў выкапаў. Нездарма гаварылі, што недзе тут даўней панскі двор быў. Прыкапаў пан золата на чорны дзень, а яно праз многа гадоў мужыку дасталася. І ўсё таму, што дужа дабрадушны быў: не мог забіць нават мухі...

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ ў №№ 19-20

- ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Аблічча. 4. Абаз. 7. Алібі. 9. Дэпо. 11. Ле-тапіс. 16. Бум. 17. Гуж. 19. Кана-нада. 21. Пасол. 22. Уніформа. 24. Бізун. 27. Змест. 30. Таўро. 31. Лямец. 33. Шпіён. 34. Малітва. 36. Акаліна. 39. Рэпарцёр. 42. Бю-ракрат. 46. Атмасфера. 50. Колер. 51. Лямеш. 52. Бляха. 54. Эмаль. 55. Каларыт. 56. Паля. 57. Анта-рэс. 60. Парабак. 62. Літр. 64. Такт. 66. Жабо. 68. Скрыня. 70. Прага. 72. Шахта. 73. Какава. 74. Паста-мент. 76. Маладуха. 79. Аператар. 83. Верф. 84. Капялюш. 86. Журы. 87. Зграя. 88. Быр. 89. Тон. 90. Эліта. 92. Эмбарга. 94. Пасаж. 96. Успамін. 98. Тачанка. 101. Аб-рыс. 103. Гул. 104. Лік. 105. Арышт. 106. Камісар. 110. Атэстат. 112. Пункт. 114. Эліксір. 117. Пла-ха. 118. Бай. 119. Кум. 121. Уціск. 123. Арыя. 124. Даведка. 127. Жыла. 128. Авангард. 131. Злыдзень. 134. Эканоміка. 136. Хаўрус. 137. Аміяк. 138. Вышкі. 139. Згад-ка. 141. Арык. 145. Ніка. 147. Фран-тон. 149. Дзярках. 151. Эдэм. 153. Транзіт. 155. Спрут. 156. Ал-маз. 158. Цуглі. 160. Штрых. 162. Апликацыя. 165. Стражнік. 169. Правулак. 172. Конніца. 177. Змена. 178. Ідэал. 179. Жолаб. 180. Ляска. 183. Старт. 186. Геахі-мія. 188. Ислам. 189. Уражанне. 191. Док. 192. Кіт. 193. Трапках. 194. Анна. 195. Акіта. 196. Азон. 197. Вухналь.
- ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Аркестр. 2. Лінатып. 3. Чын. 5. Брыз. 6. Збан. 7. Ампула. 8. Ігліца. 9. Джаз. 10. Піке. 12. Туф. 13. Партнёр. 14. Статыст. 15. Раб. 18. Мут. 20. Аброць. 23. Імпарт. 25. Іва. 26. Ухіл. 28. Мула. 29. Сан. 32. Мопс. 34. Мроя. 35. Выток. 37. Карат. 38. Абух. 40. Эпоха. 41. Апеляцыя. 43. Комплекс. 44. Аплот. 45. Веер. 47. Атлет. 48. Фураж. 49. Алюр. 51. Лона. 53. Авал. 56. Пастава. 58. Абрад. 59. Стапа. 60. Пошта. 61. Аўтар. 63. Рэакцыя. 65. Каска. 67. Аве-ню. 69. Яранга. 71. Заняпад. 73. Кварта. 75. Транскрыпцыя. 77. Аракс. 78. Хіб. 80. Пан. 81. Аплік. 82. Субардынацыя. 84. Кран. 85. Штат. 91. Каснік. 93. Завеса. 94. Піка. 95. Жгут. 96. Улік. 97. Ікла. 99. Абат. 100. Альт. 101. Акоп. 102. Сват. 107. Адхон. 108. Рэйд. 109. Скле-роз. 110. Арка. 111. Акцыз. 113. Альвас. 115. Ксёндз. 116. Балахон. 118. Бур. 120. Мул. 122. Сарказм. 125. Араты. 126. Кліка. 129. Гоман. 130. Дэ-кан. 131. Завод. 132. Докер. 133. Арматура. 135. Карэктыв. 140. Арфа. 142. Крагі. 143. По-зва. 144. Шалі. 146. Імпэт. 148. Трап. 150. Ярус. 152. Этыка. 153. Тапаз. 154. Трыко. 157. Лыка. 159. Лупа. 161. Ананім. 163. Кафэ. 164. На-доба. 165. Сурагат. 166. Разва-га. 167. Урук. 168. Гнёт. 170. Лу-бянка. 171. Квецень. 173. Фей. 174. Міміка. 175. Клямка. 176. Цар. 180. Лях. 181. Стан. 182. Арда. 183. Сіта. 184. Ачко. 185. Тук. 187. Іск. 190. Жак.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 082 экз. Заказ 1244. Падпісана да друку 3. 6. 2002 г. у 12.00. Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.